Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

הײַנט 8 זײַטען.

נײַער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטלעכע טאָג-צייטונג

Nr. 220/1515 | Łódź, Środa 19 września 1928 r. | זעקסטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מיטוואָך, ה׳ תשרי תרפ״ט | Nr. 220/1515

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

דײַטשלאַנד רעזיגנירט נישט פון אַבער-שלעזיען

פּאָליטישע רעדע פון פּרעזידענט הינדענבורג.

אָפּעלן, 18 (ספּ. טעל.) בעת אַ פייערלי־כער אויפנאַהמע, וואָס איז איינגעאָרדענט געוואָ־רען לכבוד דעם דייטשען מלוכה־פּרעזידענט הינ־דענבורג אויף זײַן רייזע איבער׳ן דייטשען אוי־בער־שלעזיען האָט הינדענבורג געהאַלטען אַ גרוי־סע פּאָליטישע רעדע. הינדענבורג האָט ערקלערט, אַז דייטשלאַנד וועט קיינמאָל נישט אָנערקענען די דעציזיע פון פעלקער־ליגע־ראַט פון 20 אָקטאָ־בער 1921, לויט וועלכע דער גרעסטער טייל פון אויבער־שלעזיען איז אָנערקענט געוואָרען פאַר פּוילען. די דאָזיגע דעציזיע איז לויט הינדענבורג׳ן געגען ווירטשאַפטליכען שכל און איז אין ווידער־שפּרוך מיט די רעזולטאַטען פון דער אָפּשטימונג.

הינדענבורג האָט זיך געווענדעט צו דער בע־פעלקערונג פון שלעזיען, וועלכע רעדט אויף פּוי־ליש מיט אַ פערזיכערונג, אַז די דייטשע רעגירונג האַלט פאַר איהר פליכט צו היטען אַלע גאַראַנטיר־טע מינדערהייטס־רעכט און וועט די פאָלאַקען גלייך טראַקטירען אויפ׳ן פאָל טישען און קולטורע־לען געביט.

אויפרייס בעת אַ מאַניפעסטאַציע

11 דערהרג׳עטע, פיל פערוואונדעטע.

מאָסקווע, 18. (א. וו.) פון כאַרקאָוו איז מען מודיע: די אָרטיגע יוגענדליכע קאָמוניסטען האָבען איינגעאָרדענט אַ מאַניפעסטאַציע. מ׳האָט געטראָגען אַ ליאַלקע, וועלכע האָט פאָרגעשטעלט טשעמבערלענ׳ען. אויף איינעם פון די שטאַטישע פלעצער האָט מען געמאַכט אַ זייער און די ליאַלקע אונטערגעצונדען. גראָד איז פערבייגע־פאָתרען אַנ׳אויטאָ מיט אַ טראַנספּאָרט פולווער און אַמוניציע. פון אַ פונק האָט זיך דער פולווער אָנ־געכאַפּט, ס׳איז פאָרגעקומען אַ שרעקליכער אויפ־רייס. 11 מענשען זענען דערהרג׳עט געוואָרען, פיל זענען געוואָרען פערוואונדעט.

אויטאָ-אומגליק.

פאַריז, 18 (אַטע) דער עקספּרעס־צוג פאַ־ריז–סאַראַגאָסאַ איז אַרויפגעפאָהרען אויף אַנ׳אויטאָ מיט פאַסאַזשירען. 4 זענען דער׳הרג׳עט געוואָרען 2 פערוואונדעט.

דזשומע אין עגיפּטען.

קאַימאַ, 18 (ספּ. טעל.) לויט דער עגיפּ־טישער פּרעסע זענען לעצטענס פערעגיסטרירט געוואָרען אין עגיפּטען 22 פאַלען פון דזשומע צווישען זיי 8, וואָס האָבען זיך פערענדיגט מיט טויט.

בעריהמטער אַנטיסעמיט מאַרקאָוו II

אומגעקומען אויף אַ שרעקליכען אופן.

זאַגרעב, 18 (יט״א) טעלעגראַפיש) דער בע־קאַנטער אַנטיסעמיטען פיהרער, געוועזענער רומע־רעפּוטאַט און מיטאַרבייטער פון „נאָ־וואָיע וורעמיאַ״ מאַרקאָוו דער צווייטער, איז צוליב אַ נישט פאָרזיכטיגען טריט אַראָפּגעפאַלען הינטער זאַגרעב, פון אַ צוג, וועלכער איז געווען אין פּוילען גאַנג. מאַרקאָוו איז דער׳הרג׳עט געוואָרען אויפ׳ן אָרט. דער צוג האָט איהם אָפּגעשניטען דעם קאָפּ און צוריסען דעם גאַנצען קערפּער.

שרעקליכער זעלבסטמאָרד

אינזשיניער זיך אויפגעריסען מיט דינאַמיט.

ווען, 18 (אַטע). אין סען לאַמברעכט נע־בען נאָבעלס דינאַמיט־פאַבריק האָט זיך נעכטען דערהערט אַ שטאַרקער אויפרייס. באַלד דערנאָך האָבען די אַרבייטער געפונען נעבען די מאַגאַ־זינען דעם שרעקליך צוקאַלעטשעטען קערפּער פון׳ם דירעקטאָר פון דער פאַבריק ווילקאָשעווסקי. ווילקאָשעווסקי איז וואַהרשיינליך בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אויף אַזאַ אופן: ער האָט זיך אַרומ־געבונדען מיט אַ דינאַמיט־באַנד און אונטערגע־צונדען דעם באַנד. דער אויפרייס האָט צוריסען ווילקאָשעווסקי׳ן אויף שטיקער, שמאַטעס פון די קליידער פון דעם זעלבסטמערדער הענגען אויף די צווייגען פון די אַרומיגע בוימער.

יודישער סקולפּטאָר ביי טאָלסטאָי׳ן.

סקולפּטאָר גינזבורג דערצעהלט וועגען זיין בעגעגעניש מיט׳ן גרויסען שריפטשטעלער.

מאָסקווע. (יט״א) אין דעם לענינגראַדער זשורנאַל „קראַסנאַיאַ פּאַנאָראַמאַ״ בעשרייבט דער יודישער סקולפּטאָר איליאַ גינצבורג זיינע עראי־נערונגען, ווי אַזוי ער האָט זיך צום ערשטען מאָל בעגעגענט מיט טאָלסטאָי.

אין 1890 יאָהר, שרייבט גינצבורג, ווען ער איז געווען נאָך גאָר יונג און ערשט געהאַט פער־ענדיגט זיין סטאַטוע פון אַנטאָקאָלסקי׳ן, זיין פריינד אי׳ן לעהרער, האָט איהם זיינער אַ פריינד וו. וו. סטאַסאָוו, צוגערעדט ער זאָל זיך אונטערנעהמען מאַכען אַ סטאַטוע פון טאָלסטאָיען. צו דעם צוועק האָט סטאַסאָוו געשריבען אַ בריף צו טאָלסטאָי׳ס פרוי, בעטענדיג מען זאָל ערלויבען גינצבורג׳ן קו־מען אין יאַסנאַיאַ פּאָלאַנאַ מאַכען טאָלסטאָי׳ס סקולפּטור־בילד. עס איז אָנגעקומען אַנ׳ענטפער, וועלכער האָט געלויטעט: „איך וועל זיין זעהר צופרידען, אויב גינצבורג וועט קומען אין יאַסנאַ־יאַ פּאָלאַנאַ. וועגען איהם האָט שוין געשריבען אויך א. ס. סווארין״.

סובאָרין איז געווען דער בעוואוסטער רע־דאַקטאָר פון דער אַנטיסעמיטישער צייטונג „נאָ־וואָיע וורעמיאַ״ און איז געווען אויף שטעך־מעסער מיט סטאַסאָוו׳ן. דער לעצטער האָט דאַן געשריבען סובאָרינען אַ בריף, אין וועלכען ער האָט איהם געדאַנקט, אַז טראָץ דעם, וואָס זיי זענען שונאים האָט סובאָרין געבעטען ביי טאָלסטאָיען פאַר גינצ־בורגען. דערויף איז אָנגעקומען זעהר אַ כאַראַקטע־ריסטישער ענטפער פון דעם אַנטיסעמיט: „עס איז פאָרגעקומען אַ מיפּפערשטענדעניש״, האָט ער גע־שריבען סטאַסאָוו׳ן, געבעטען ביי טאָלסטאָיען האָב איך נישט פאַר גינצבורג׳ן, פאַר בערענשטאַמען, וועלכער וואוינט אין פאַריז: ביידע זענען יודען, וועמען איך האָב פיינט. אויב איהר געפינט, אַז גינצבורג טויג, קאָן איך פאַר איהם אויך בעטען.״

נאָך דעם אַלעמען איז דער יונגער יודישער סקולפּטאָר אַוועק אין יאַסנאַיאַ פּאָלאַנאַ. זייענדיג יונג און האָבענדיג וועניג צוטרויען צו זיך זעלבסט, האָט גינצבורג מורא געהאַט, אַז טאָלסטאָי וועט איהם נישט גוט אויפנעמען. אויסגעלאָזט האָט זיך אָבער פערקעהרט, טאָלסטאָי האָט גינצבורג׳ן אויפ־גענומען מיט דער גרעסטער פריינדליכקייט און האָט איהם צוגעגעבען מוט, לויבענדיג זיין סקולפּטור.

מודעה וואַזהרה גדולה

צו דער יוד. בעפעלקערונג פון גייערס ראַיאָן!

אַזוי ווי די גענזלערס פון גייערס ראַיאָן פערקויפען געשחט׳ענע געגנז אין די יאַטקעס, וועלכע דאַרפען זיך אונבעדינגט געפינען אונטער דער השגחה פון ראַבינאַט, על כן זענען מיר שטרענג מזהיר, אַז מ׳זאָל נור קויפען ביי דעם, וועלכער האָט אַ הכשר פון ראַבינאַט, וואָס מ׳בעקומט בחנם און דער, וועלכער בעזיצט נישט קיין הכשר, זענען די עופות בחשש נבלה וטריפה און אַ שאַלה אויף די כלים.

998 דער ראַבינאַט דפה.

62 מיליאָן דעפיציט

אין האַנדעלס-בילאַנס.

וואַרשאָ, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) די לעצטע ציפערען וועגען האַנ־דעלס־בילאַנס פון פּוילען זענען פאָלגענדע: אימ־פּאָרטירט פאַר 258 מיליאָן 774 טויזענד זל., עקספּאָרטירט – 196 מיל. 441 טויז. זל. דער דעפיציט בעטרעפט אַלזאָ 62 מיל. 441 טויז., אויף 24 מיל. וועניגער, ווי דער פאָריגער.

דער קומענדיגער ביודזשעט.

וואַרשאָ, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) פּרעמיער באַרטעל האָט בעזוכט דעם סיים־מאַרשאַלעק דאַשינסקי און האָט מיט איהם אַרומגערעדט די פראַגע וועגען קומענדיגען בודזשעט. אין די קולואַרען פון סיים שמועסט מען, אַז דער בודזשעט זאָל בעטרעפען 2 מיליאַרד 600 מיליאָן זל., אויף 80 מיליאָן מעהר, ווי דער בודזשעט פון לויפענדען יאָהר.

וואַהלען צו דער האַנדעלס-קאַמער אין וואַרשאָ.

וואַרשאָ, 18. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). היינט זענען פאָרגעקומען וואַהלען צו דער וואַרשאָווער האַנדעלס־קאַמער. עס האָבען געדאַרפט צוקאָמפּלעטירט ווערען 6 מיטגלידער. פון יודען זענען אַריין: אין דער אינדוסטריע־סעקציע דעפּ. ווישליצקי, אין האַנדעלס־סעקציע – ה׳ נויפעלד. אַלס פאָרזיצער איז געוועהלט געוואָ־רען גוון. מיניסטער קלאַרנער, אַלס וויצע־פאָרזי־צער ג. סעב. טרוסקער.

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע

5. קלאַס 11-טער טאָג.

10.000 זל. נומערן: 30674 114238.

5.000 זל. נומערן: 7367 15183 68689 109070 110660.

3.000 זל. נומער 100013.

2.000 זל. נומערן: 10759 37171 39086 54045 99368 128359 138974 150932.

1.000 זל. נומערן: 7662 9548 12366 16485 21203 30923 42046 55476 74303 75917 89494 91781 95819 97157 99466 101151 103864 104013 107689 110767 117250 125923 131871.

600 זל. נומערן: 18597 22977 24757 26499 34162 35362 43864 54436 60405 68080 68445 78389 98045 106670 120239 127083 147071.

NIEPOTRZEBNY CZŁOWIEK

Agencja P.K.O.
DZIAŁU UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE
bez badania lekarskiego, poszukuje
zdolnych (e) agentów (ki)
na stałą pensję. –
Zgłaszać się Piotrkowska 70, od 9-ej do 1-ej. 973

דאָנערשטאָג, ד׳ 20. ה. ח. 8.30 אָוו. פּינקטל. קומט פאַר אין זאַל „פילהאַרמאָניאַ״ (נאַרוטאָוויטש 20)
אַ גרויסער ציוניסטישער פאָלקס-מיטינג
א. ד. ט.: נאָכ׳ן „נצחון...״
מיט׳ן אַנטייל פון דעפּ. יצחק גרינבוים (וואַרשאָ)
נאָכ׳ן מיטינג – פרייע דיסקוסיעס.
בילעטען צו בעקומען אין ביוראָ פון דער ציונ. אָרג. (צעגעלנ. 4), מ. גורין (נאָוואָמ. 15), קאַפּע „צענטראַל״ (פּיעטריק. 48), י. גורט (פּאָדזשעטשנאַ 5) און אין טאָג פון מיטינג ביי דער קאַסע.

1000 קרבנות פון הוריקאנען.

דער שאדען בעטרעפט העכער א מיליארד זלאטים. — הונדערטער טויזענדער מענשען געבליבען אהן ברויט. — דזשומע און כאלערע איז די פערוויסטע לענדער.

לאנדאן, 18. (אטע). די אמעריקאנישע מיטטיילונגען וועגען דעם נוואלריגען הוראגאן וועלכער האט געבושעוועט פינף טעג איבער די אינזלען פון מערב־אינדיען, אין פלאָרידא, בעוויזען, אז די קאטאסטראפע האט אנגענומען א שוין לאנג נישט געזעהענעם אומפאנג. די היזקות אויפ'ן אינזעל פארטאריקא איבערשטייגען הונדערט מיליאן דאלאר. א העלפט פון דער 2־מיליאניגער בעפעלקערונג איז געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ. עטליכע הונדערט טויזענד מאן געהען אויס פשוט פון הונגער, ווייל שוין זיט דריי טעג קענען זיי נישט קריגען נישט קיין עסען און נישט קיין וואסער. צוליב דעם, ווייל אלע סאניטארע אייריכטונגען זענען פערניכטעט, דראהט דער בעפעלקערונג א געפאהר פון אנ'עפידעמיע. די צאהל אום געקומענע איבערשטייגען 1000.

די ידיעה, אז אויפ'ן פראנצויזישען אינזעל גוואדעלופא זענען אומגעקומען 300 מאן, בעשטעטיגט זיך. אויף די ענגלישע אינזלען זענען אומגעקומען 55 פערזאן, אויפ'ן ברעג פון פלאָרידא — 2 פערזאן. איינע פון די שולען אין בינטאן אין מזרח־טייל פון פאלמאביטש איז רוכ'ן הוראגאן צו־שטערט געוואָרען, בענראבענדיג אונטער די חורבות פערציג קינדער.

ניו־יאָרק, 18. (ספ. טעל). לויט ידיעות וואס זענען אנגעקומען פון דער צפון־רעפובליק סאן דאמינגא האט זיך אויך דארט אריבערגעטראגען א הוראגאן, וואס האט בעריהרט מערב־אינדיען, די ברעגען און געביידעס זענען צושטערט געוואָרען. די תבואות האבען ערנסט געליטען, די היזקות זענען נאך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

ניו־יאָרק, 18. (ספ. טעל). דער הוראגאן האט געבושעוועט אויף 3000 קילאמעטער און בעוועגט זיך ווייטער אין דער ריכטונג פון צפון־מורח. די טעלעגראפישע פערבינדונגען מיט די חרוב־געוואָרענע ערטער זענען נאך נישט צוריקגעשטעלט געוואָרען. דער אמעריקאנער קאמיסאר אויפ'ן אינזעל פארטא ריקא, טיילט מיט אין אנ'אפיציעלער טעלעגראם, אז די היזקות בעטרעפען ביז א מיליארד זלאטעס. א מיליאן מענשען געפינען זיך אהן א דאך איבער'ן קאפ און 300.000 מאן דראהט א הונגער.

דער אמעריקאנער רויטער קרייץ האט ארגאניזירט מיט דער הילף פון מיליטער אנ'אקציע פאר די הונגעריגע. אויפ'ן אינזעל זענען נאטירט א רייה פאלען פון רושומע און באלערע. די צאהל קרבנות איבערשטייגען שוין טויזענד.

טראץ די ענערגישע פעראָרדנונגען פון דער מאכט ווערען די וואוינונגען געפלינדערט פון אויס־וואורפען.

פראצעס פון מאריאוויטישן ארציביסקופ

פאר בענעהז נישט מאָראלישע מאטען.

פלאצק, 18. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). אין פלאצק האט זיך היינט אָנגעהויבען דער סענסאציאָנעלער פראצעס געגען מאריאוויטישען ארציביסקופ יאן־מאריא קאָוואלסקי, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין פערפיהרען יונגע מיידלעך, וועלכע זענען געווען אונטער זיין אויפזיכט.

די פרטים פון דעם גרויסען בעשולדיגונגס־אקט קענען נישט איבערגעגעבען ווערען צוליב דעם, וואס די אויספאָרשונג איז געפיהרט געוואָרען אין געהיים.

שוין באלד אינדערפריה האבען קיין פלאצק אָנגעהויבען אָנצוקומען מאסען פויערים—מאריאָוויטען, וועלכע האבען געוואָלט בייוואוינען דעם פראָצעס. אלעמענס אויגען זענען געווענדעט אויפ'ן ארציביסקופ, וועלכער איז געווען ארומגערינגעלט מיט מאריאוויטישע גייסטליכע. ווי גרויס די פעראינטערעסירונג מיט דעם פראָצעס איז, בעוויזט דאס, וואס קיין פלאצק איז געקומען דער וואַרשאָווער הויפט־פראָקוראָר רודניצקי און פרעזעס פון אפעלאציע־געריכט סובינסקי. עס זענען אויך געקומען פאָרשטעהער פון אינערן־מיניסטעריום און פון דער וואַרשאָווער וויעוואודזטווע.

דער פראָצעס האט זיך אָנגעהויבען 11 מיט 20 מינוט, אלס בעשולדיגער טרעט ארויס פראָקוראָר ראָזאָווסקי. אלס פערטיידיגער די אדוואָקאטען שמיאראָווסקי און גלאָוואטשעווסקי פון וואַרשא און קאָבילינסקי פון לאָדז, ביים אויסרופען דעם צעטעל פון די ערות שטעלט זיך ארויס, אז עס פעהלען צוואנציג עדות. דער פראָקוראָר פערלאנגט, אז דער פראָצעס זאָל נישט אָפּגעלעגט ווערען, די פערטיידיגער זענען דערפאר, אז דער פראָצעס זאָל יא אָפּגעלעגט ווערען. דאס געריכט בעשליסט דאן דעם פראָצעס צו בעטראכטען.

דער בעשולדיגטער ערקלערט, אז ער הייסט יאן מאריא קאָוואלסקי, געבוירען אין 1871, איז א מאריאוויטישער ארציביסקופ און איז שוין איינמאל בעשטראפט געוואָרען פאר לעסטערונג פון דער רוימיש־קאטולישער קירך.

ס'איז נאך נישט בעוואוסט, צי דער פראָצעס וועט פארקומען ביי פערמאכטע טירען אדער נישט.

אלע
האבען זיך שוין איבערצייגט, אז די
ביליגסטע און רעיעלסטע
פערפומעריע
— איז נאר ביי —
י. דרויקער
11 זאוואדזקא 11
טעלעפאן 92־75.
בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט גראטיס א פלעשעל פערפום פון דער וועלט־בעריהמטער פירמע „Fascinatto" Berlin

16 יודען פערוואונדעט

ביי א צוזאמענשטוים אויף דער ליטווישער גרעניץ.

וואַרשא, 18 (אטע) לויט מעלדונגען פון דער פוילישער פרעסע איז ביי דער ליטווישער גרעניץ ליגמיאני געקומען צו בלוטיגע צוזאמענשטויסען מיט יודען. א גרופע יודען פון ווילנער געביט האט צוליב די יום־טוב־טעג געוואלט אריבערנעהמען איבער דער גרעניץ צום ליגמיאנער בית־עולם די ערלויבניס א דערויף נישט געגעבען געוואָרען.

דאן האבען די יודען איינגעאָרדענט א דעמאנסטראציע. בעת דעם צוזאמענשטויס מיט דער פוליצי זענען פערוואונדעט געוואָרען 16 יודען.

שיף־קאטאסטראפע.

16 מענשען אומגעקומען.

ניו־יאָרק, 18 (אטע) שבת איז דערטרונקען געוואָרען, אויף דער הודשאן־אָזערע א שיף מיט 21 פאסאזשירען. 6 שעה נאך דעם אומגליק האט אנ'אנדערע ראמף־שיף אָפּגעראטעוועט פינף פאסאזשירען פון דער דערטרונקענער שיף, איינער פון זיי איז שוין געווען טויט.

אונטערהאנדלונגען וועגען דהיין־געביט

זאלען פארקומען אנהויב א מאנאט.

גענף, 18 (אטע) פון היגע גוטע אינפאָרמירטע קרייזען מעלדעט מען, אז די ריפלאָמאטישע אונטערהאנדלונגען וועגען אָפּרוימען דעם רהיין־געביט, וועלען ווידער אָנגעהויבען ווערען אין מיטען אָקטאָבער. ביז דער צייט זאָל פארקומען נאך א קאָנפערענץ פון די 6 גרויסמאכטען, צו וועלכע עס זאָל אויך צוגעלאָזען ווערען בעלגיען.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
— און איבערגעזויגען אויף —
צעגעלניאנא 25, טעל. 87-26
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנא־ליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראלען.
נעמט אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוי.

א כתיבה וחתימה טובה
ווינשען מיר אונזערע עלטערן און פריינד, בעקאנטע, געשוויסטער און שואגער, ווי אויך מיין פריינד אברהם פושעדבורסקי אין בעלגיען.
993 עטיבה גרינבוים און פרוי.

Dr. med. M. KERSZNER
קינדער־קראנקהייטען
נעהמט־אן אין דער לעטשניצע אויף בזשעזשינער 11
בעראטונג 4 זל.
נעהמט־אן אינדערהיים פון 2 ביז 3 נאכמיטאג אויף זשעלאנא 16, טעל 96־51.

מודעה מהראבינאט
צו דער יודישער בעפעלקערונג פון ווילקער דראָן!
אזוי ווי ביי דעם שחט־הוין פון עופות, פעטריקאווער 176 שטעהט א פרוי, וואס יעדט אָפּ יעדען, וואס טראָגט אריין צו שעכטען און זאָגט, אז זי איז מכלומרשת די שוחט'ין און וואוינט פעטריקאָווער 192 און פון היינט אָן שעכט מען ביי איהר אין דער וואוינונג, ע"כ זענען מיר מזהיר, אז ווער עס וועט שעכטען פעטריקאָווער 192, אדער אדער אנדערע ווינקעל־שוחטים, איז די שחיטה נבילה וטריפה און א שאלה אויף די כלים, נאר מען זאָל שעכטען פעטריק ווער 176, אין שחט־הויז, וואו מען שעכט דאוס א גאנצען טאג, וואס דאס איז תחת השגחת הראב'נאט פון 6 פריה ביז 12 מיטאג שעכט דער שוחט ר' פישל האללע וועלכער וואוינט אויף פאלנאצנא 11.
ראבינאט דפה.

אתרוגים מובחרים
לולבים והדסים
במקח השוה אין הורט און ענצעל
שוין צו בעקומען ביי
עמנואל קאפעל, ש
פלאץ וואלנאשטשי 10 (נייע שטאדט.

Dr. J. SZREIBER
CHIRURG
צוריקגעקעהרט.
וואוינט יעצט אויף
Traugutta 14 tel. 22-95. 806

Dr. med.
J. Herszfinkiel
ZAWADZKA 15, TEL. 11-87
קינדער־קראנקהייטען
נעמט אן פון 8–10 פארמיטאג און פון 3–5 נאכמיטאג

John Gilbert
וועט דעמאנסטרירט ווערען קירצליך אלס
דער פירשט פון ליבע
אין קינא־טעאטער „CAPITOL"

Dr. A. Gibiański
POWRÓCIŁ.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34, tel. 59-40
ספעציאליסט פאר מיפילים, מריעער און הויט־קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע.
נעמט אן פון 5–9 אוענד זונטאג און חגאות 9 ; 11–1 מיטאג

אכטונג, צייטונגס־פערקויפער!
די פערוואלטונג פון אונפארטייישען פעראין פון צייטונגס־פערקויפער מאכט בעקאנט אלע צייטונגס־פערקויפער, זיי זאָלען קומען אין אייגענעם לאָקאל, וויסכאדניא 34 פון 6 ביז 8 אוועגד
צו רעגיסטרירען זיך וועגען קראנקען־קאסע
ס'איז נור צייט ביז מיטוואך, ד. ה. דעם 19. סעפטעמבער ד. י.
ווער עס וועט נישט קומען, וועט ער פערשפילען דעם זכות.
היינט איז דער לעצטער טאג.
מיט אכטונג די פערוואלטונג.
וו.־פרעזעס: שמואל לעדערמאן.
סעקרעטאר: וויעלגאוואלסקי.

Dr. med.
E. Szereszewska
CEGIELNIANA 66, telefon 65-45.
קינדער־קראנקהייטען
נעמט אן פון 1–12 און פון 4–6 נאכמ.
888

DR. med. DONCHIN
מאניושקי 1
MONIUSZKI 1,
טעלעפאן 9-97.
ספעציאל־ארצט פאר אויגענקראנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פוילען.
נעמט אן טעגליך פון 10–1 מיטאג און פון 4–7 נ.מ.
זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

א געוועלב — מיט א — צימער
און א צימער מיט א קוך
פון באלד געזוכט.
אָפּערטען אונטער „S" אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג. פערמיטלער געוואונשען.
965

יאָרג. 19 סעפּטעמבער 1928

„נייער פאָלקסבלאַט"

יאָרג. 19 סעפּטעמבער 1928

5 יאָהר דיקטאַטור אין שפּאַניען.

פּרימאַ־דע־ריווערא, דער קעניג און דאָס פאָלק.

די געשיכטע פון אַלע דיקטאַטורען זענען זעהר עהנליך.

ווען דאָס לאַנד איז אויסגעמאַטערט, ווען די נע עלשאַפטליכע ענערגיע אין ערשעפּט, קומט ער־גיין פון דער זייט אַ פּערזאָן — צי אַלס פאָר־שטעהער פון אַ קלאַס, צי דאָס איז אַ פאָרשטע־הער פון אַ קאַסטע און נעהמט איבער די מאַכט.

נאַטירליך, אַז דערביי קומען לאָזונגען פון אַלגעמיינע סאַנאַציע, פון אויפליזען די עקזיסטירענ־דע קאָרופּציע, מ׳מאַכט אָפט פאָרוואורפען דער פּאַרטייאישקייט, און אַלס פּועל יוצא דערפון איז דער אויספיהר, אַז דער פּאַרלאַמענטאַריזם מוז ענטשפּרעכענד קאָרעגירט ווערען. אַזוי איז עס גע־ווען אין איטאַליען, אַזוי אין שפּאַניען, אין ליטע, גריכענלאַנד, אונגאַרן א. אַז. וו.

די וואָך איז פאָרגעקומען אַ געשעהעניש, וואָס האָט אַנ׳איבריג מאָל בעוויזען, וויפיל אמת ס׳איז פאַרהאַן אין די לאָזונגען פון „וואויל פאַר׳ן פאָטער־לאַנד", פון בעקעמפען די פּאַרטייאישקייט א.א.וו.

מיט פינף יאָהר צוריק איז אין שפּאַניען גע־קומען צום רודער דער איצטיגער שפּאַנישער דיק־טאַטאָר, גענעראַל פּרימאַ־דע־ריווערא מאַרקיז דע־עסטעלאַ. די מיליטערישע איבערקעהרעניש איז פאָר געקומען זעהר כשורה, אָהן בלוט־פערניסונג, און די רויבט־אָנפיהרונג האָט איבערגענומען דער גענע־ראַל. באַלד אָבער האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז פון דער הויבט־אָנפיהרונג האָט זיך אויסגעלאָזט אַנ׳אַליין־הערשונג.

נאַטירליך, אַז פון די צוואָגען וועגען אָפּשאַ־פען די פּאַרטייאישקייט א.א.וו. האָט זיך גאָרנישט אויסגעלאָזט, — אַנשטאָט דער אַלטער פּאַרטיי־אישקייט, האָט זיך געשאַפען אַ נייע. אַנשטאָט דעם פּאַרלאַמענט, וואָס האָט עקזיסטירט פריהער האָט ער געשאַפען אַ כמו־פּאַרלאַמענט, ער האָט אָבער נישט געקענט — שליסלעך ווי אַלע אַנדערע זיינע קאָלעגען — זיך פערהיטען פון אַנאָפּאָזיציע, וועלכע עזאָגט דאָך אַרויס, וואָס דאָס פאָלק פער־לאַנגט. און דאָס פאָלק פערלאַנגט פערשידענעס, ווייל פערשידען זענען די אינטערעסען פון די בע־פעלקערונגס־גרופּען און קלאַסען, אַלע אָבער צוזאַ־מען פערלאַנגען זיי, אַז פּרימאַ־דע־ריווערא זאָל אויף הערען „ראַטעווען". און פּרימאַ־דע־ריווערא בע־מיהט זיך, אַז דער דאָזיגער פערלאַנג זאָל נישט אָנקומען קיין אויסלאַנד. דאָס געלינגט איהם אָבער נאַטירליך נישט.

דעם 13־טען סעפּטעמבער, האָט צום 5־יאָה־רינען יובילעאום פון פּרימאַ׳ס אַליינהערשונג אין שפּאַניען, געוואָלט פאָרקומען אַ פייערונג. פּרימאַ האָט געוואָלט אויף אַ געשיקטען אופן רעמאָנס־טרירען, ווי אַזוי ער האָט אין פערלויף פון פינף יאָהר געראַטעוועט דאָס קענינטום און פאָטערלאַנד. דערצו האָט איהם דאָס מול צוגעשפּילט: דער קאָנפליקט אַרום טאַנושער איז ערלערינט געוואָרען לטובה שפּאַניען; ערשט האָט די פעלקער־ליגע אויסגעוועהלט שפּאַניען אין ראַט און בעשטימט, אַז נאָכ׳ן אָפּלויפען פון טערמין קען זי ווידער געוועהלט ווערען. דער אינטערנאַציאָנאַלער אויפוועהן פון שפּאַ־ניען איז אַזוי אַרום געוואַקסען, די בעציהונגען מיט פראַנקרייך ווערען אַלץ געהנטער און פריינד־ליכער...

הקיצור, דער מאָמענט פאַר די פייערונגען איז געווען זעהר אַ פּאַסינער.

צוויי זאַכען אָבער האָבען קאַליע געמאַסט די פייערונגען: דער קעניג און דאָס פאָלק.

גראָד אויף דער צייט פון די פייערונגען האָט דער קעניג געמוזט „אין די אינטערעסען פון דער מלוכה" פערלאָזען דאָס לאַנד און בעזוכען דאָס ווייטע שווערען; נאָך ערגער האָט „געהאַנדעלט „דאָס פאָלק". „דאָס פאָלק" האָט נישט געוואָלט אין נישט געקענט אַוועקפאָהרען צו־גאַסט ערגיץ ווייט„ נאָר האָט צוגעגרייט פאַר׳ן פאָלקס־רעטער אַ מתנה: ס׳איז אָרגאַניזירט געוואָרען אַ פערשווע־רונג, וועלכע איז געווען ברייט פערצווייגט, און איז אויסגערעכענט געוואָרען אַדורכגעפיהרט צו ווערען גראָד אינ׳ם טאָג פון די פייערונגען. אינ׳ם לעצ־טען מאָמענט, האָט איינער פון די פערשווערער פערראַטען זיינע חברים, און די פערשווערונג האָט געפּלאַצט. ס׳זענען פאָרגעקומען מאַסען־אַרעסטען צווישען ראַדיקאַלען, סאָציאַליסטען, קאָמוניסטען און אַלע שטערט פון שפּאַניען.

אין שפּאַניען איז במעט נישטאָ קיין אַרבייטער־בעוועגונג. ס׳איז אָבער פאַרהאַן אַ ראַדיקאַלע בע־וועגונג. מיט זיין רעגירען האָט דער שפּאַנישער דיקטאַטאָר, אַ חוץ דער גרופּע אַריסטאָקראַטען, וועלכע זענען איינצייטיג אויך די פאָרשטעהער פון דעם קאַפּיטאַל, קיינעם נישט פעראייניגט. די דאָר־פישע בעפעלקערונג איז נישט אָרגאַניזירט. דאָס גאַנצע פּאָליטישע לעבען קאָנצענטרירט זיך אין די שטערט. האָט טאַקע דער דיקטאַטאָר זיין גאַנ־צע לאַסט אָנגעוועגדעט אויף די שטערט און האַלט זיי „קורץ" געשטיצט אויפ׳ן מיליטער.

אָבער אַפילו דאָס מיליטער איז געוואָרען נישט זיכער און פּרימאַ־דע־ריווערא האָט אַרויסגע־געבען אַ פעראָרדנונג, אַז דער ציוויל־בעפעלקע־רונג איז פערבאָטען זיך צו קאָמוניקירען מיט׳ן מיליטער. דערווייל זענען אַרעסטירט געוואָרען אַ פּאָר טויזענד פערזאָן. די אָפיציעלע קאָמוניקאַטען בעהויפּטען, אַז ס׳איז „אַלץ אין אָרדנונג". אַנדערש קען עס נישט זיין. אָבער אין דער ווירקליכקייט געפינט זיך דער שפּאַנישער דיקטאַטאָר אויף אַ וואולקאַן, וועלכער קען יעדע מינוט אויסברעכען און אָפּשווענקען די אַלע אומגעבעטענע „רעטער".

ש.

גערד

פאַר בעפרייען דעם רהיין־געביט.

די פראַגע ווענען דער פאַרטערמיניגער בע־פרייאונג פון דעם אָקופּירטען רהיין־געביט האָט פערדעקט דעם גאַנצען פּאָליטישען האָריזאָנט און האָט אָפּגעראַנגירט אין אַ זייט אַלע אַנדערע אַקטועלע אינטערנאַציאָנאַלע פראָבלעמען.

פון דער לעזונג פון דער דאָזיגער פראַגע איז אָפּהענגיג דער גורל פון שלום אין אייראָפּע.

די מיליטער־אָקופּאַציע אין אויבער־רהיין האָט לויט׳ן ווערסאַיער טראַקטאַט געדאַרפט אויפהע־רען אין יאָהר 1935, אויב דייטשלאַנד וועט ביז יענער צייט פינקטליך אויספיהרען אַלע איהרע פער־פליכטונגען. יעדע דייטשע רעגירונג, אָהנ׳אונטער־שיד פון פּאָליטישער ריכטונג, האָט זיך אָבער בעמיהט צוצואיילען די בעפרייאונג פון דער דייטשער טעריטאָריע. נישט בלויז צוליב דער פינאַנציעלער לאַסט פון אַזאַ אָקופּאַציע, נאָר ווייל דאָס דייטשע פאָלק ליידט אַ מאָראַלישע עוולה פון דער אָקו־פּאַציע, וועלכע טרעפט אין כבוד און פרעסטיזש פון דער דייטשער מלוכה. בעזונדערס — נאָכ׳ן לאָ־קאַרנאָ־אָפּמאַך, דער פראָוויזאָרישער פערשטענ־דיגונג וועגען דער דייטשער ענטשעידונג (ראַזס־פלאַן) און דער אַריינטריט פון דייטשלאַנד אין דער פעלקער־ליגע, זענען די דייטשע בעמיהונגען אין דער ריכטונג געוואָרען אַלץ שטאַרקער און זיי זע־נען געשטעלט געוואָרען אין אויבען־אָן פון דער דייטשער פּאָליטיק.

די רעגירונג, וועלכער עס וועט זיך איינגע־בען אַדורכצופיהרען די בעפרייאונג פון רהיין־גע־ביט, וועט בעקומען די גרעסטע פּאָפּולאַריטעט ביים דייטשען פאָלק.

צי וועט זיך איצט דאָס איינגעבען דער רע־גירונג פון קאַנצלער כ׳ער?

די פערבינדעסטע מלוכות האָבען נאָך איצט מיליטעריש אָקופּירט צוויי שטחים פון דער דייט־שער טעריטאָריע, איינעם מיט דער שטאָרט קאָב־לענץ, און דעם צווייטען, וועלכער נעהמט אַרום 13 געביטען אַרום רהיין.

די דייטשען פאָדערען, אַז בייד לינעס זאָל־לען בעפרייט ווערען מיטאַמאָל. פראַנקרייך ווידער, אַפילו אויך דער פערביסענער דייטשען־פיינד, פון אַנקאַרע זענען נוטה אָפּצורייניגען דעם ערשטען שטח אָבער אויך געגען אַ געוויסער פינאַנציעלער ענטשעידונג מצד דייטשלאַנד. דאַנעגען וויל מען דערווייל אין פראַנקרייך אינגאַנצען נישט רעדען וועגען עוואַקואירען דעם צווייטען רהיין־שטח.

די דייטשען אָבער זענען אין דער נינטטינער לאַגע, וואָס פראַנקרייך דאַרף האָבען געלד צו דעקען איהר מלחמה־חוב אין אַמעריקע. אויב פראַנקרייך וואָלט בעקומען אַ גרויסע סומע געלד פון דייטשלאַנד מיטאַמאָל, וואָלט זי איינגעגאַנגען אויף גרויסע הנחות. הנם דייטשלאַנד איז פרינצי־פיעל געגען געבען, וועלכע ס׳איז ספּעציעלע פער־ניטיגונג פאַר בעפרייען זי פון דער אָקופּאַציע, וואָלט זי אָבער נישט געווען געגען אַדורכפיהרען אַ גראַנ־יעוע פינאַנציעלע טראַנזאַקציע, וועלכע זאָל זי בע־פרייען פון דאַזס־פלאַן און גלייכצייטיג בעקומען מאַכען פראַנקרייך גלייך צו בעקומען געלד. עס איז ענטשטאַנען אַ פראָיעקט, אַז די דייטשע באַהן־אָבליגאַציעס אויף אַ סומע פון פיר מיליאַרד מאַרק זאָלען לאָקירט ווערען אויפ׳ן אַמעריקאַנישען מאַרק און דאָס זאָל אַראָפּגערעכענט ווערען פראַנקרייך פון חשבון פון איהרע מלחמה־חובות. ס׳איז ענט־שטאַנען נאָך אַ פראָיעקט, אַז דייטשלאַנד זאָל אי־בערנעהמען אַלע חובות פון די פערבינדעטע מלו־כות אין אַמעריקע. ווי אַזוי דייטשלאַנד זאָל די דאָ־זיגע חובות בעצאָהלען, איז אַנ׳ענין, וועגען וועל־כען דייטשלאַנד וועט זיך פערשטענדיגען מיט אַמע־ריקע. אַמעריקע האָט אָבער אין די אַלע קאָמבינאַ־ציעס דאָס דעציידירענדע וואָרט און לויט די ביז־איצטיגע יריעות, ווייזט אויס, אַז אַמעריקע געהט אויף דעם אַלעם נישט איין. פון וואַנען וועט אַלזאָ דייטשלאַנד נעהמען געלד צו „בעצאָהלען" פאַר דער בעפרייאונג פון דעם אָקופּירטען געביט — איז שווער צו זאָגען. ס׳בלייבט נאָך איבער דער איינער פראָיעקט, אַז דייטשלאַנד זאָל נעהמען אַ גרויסע הלוואה טאַקע אין די פערבינדעטע מלוכות, נאָר דאָס געלד פון דער הלוואה זאָל בעקומען נישט דייטשלאַנד, נאָר פראַנקרייך און די איבריגע מלוכות.

נאַטירליך, זענען נאָך ביי די דאָזיגע אונטער־האַנדלונגען פאַרהאַן שווערינקייטען אין פראַגען פון ענטוואָפנונג, זיכערקייט א. אַ. וו.

דער הויבט־פּראָבלעם איז אָבער — געלד, און וועט דייטשלאַנד האָבען צו ריספּאָוויציע געגנוג געלד, וועט די פאָרטערמינונג בעפרייאונג פון רהיין־געביט ווערען אַ געשעהענער פאַקט.

ר.

דייטשלאַנד און „פּרעסאַ".

VIII.

זאָל אויס, זאָל אייז

פיל מיט איינדרוקען פון דער געשיכטע־וועלט׳ אין וועלכער איהר האָט געכאַפּט אַנ׳איינבליק, געהט איהר אַרויס אויף דעם גרויסען, גרינעם שטילען הויף פון מוזיי־געביידע. האָט אין זין, אַז איהר האָט ווייט נאָך אַלץ נישט געזעהן אין מו־זעאום. איהר מוזט זיך נאָך אויפהויבען אין אוי־בערשטען שטאָק, וואו איהר וועט וואַנדערן זאָל אויס, זאָל איין, און אין יעדען זאָל אָדער זאָל־גרופּע געפינען ווייטערע און נייע אָפּטיילונגען, בעזונדערע אויסשטעלונגען פון געביטען, וואָס האָבען אַ שייכות צו פּרעסאַ, פּרעסאַ־וועזען, פּרע־סאַ־געשיכטע. פּליכטיג געהען מיר פערביי די אַליין פאַר זיך זעהר אינטערעסאַנטע אָפּטיילונג פון עסט־רייכישער אַנגעווענדטער קונסט פון אַמאָל און הייגט, וועלכע האָט זיך געפונען אַנ׳אָרט אין מוזיי־געביידע. מיר קומען אין דער אָפּטיילונג פון דער דייטשער צייטונגס־וויסענשאַפט, וועלכע איז אַ די־רעקטע פאָרטזעצונג פון דער קולטור־היסטאָרישער אָפּטיילונג. אין אַ רייה סטאַטיסטישע טאַבעלען און מאָדעלען איז וויסענשאַפטליך בעאַרבייט דער אינהאַלט פון די גרויסע דייטשע טאָג־בלעטער, די פּראָצענט־פערטיילונג פון די אָפּטיילונגען אין די צייטונגען: אַלגעמיינער טייל, האַנדעלס־טייל, אַנאָ־סען־טייל.

געעפענטע אַרכיוון.

אין אויבערשטען שטאָק האָט ווייטער פער־נומען עטליכע זאַלען די דייטשע רייכס־רעגירונג. עס זענען געעפענט געוואָרען די אַרכיוון פון דער מלוכה און געשטעלט געוואָרען אין רשות פון דער „פּרעסאַ" אַ רייה וויכטיגע און אינטערעסאַנטע דאָקומענטען, וואָס האָבען אַ שייכות צו דער גע־שיכטע פון דייטשלאַנד פון יאָהר 1815 ביז 1925 אַ זאַמלונג פּאָרטרעטען פון די אָנגעזעהענסטע מלוכה־מענער, אַ זאַמלונג אָריגינאַלען פון וויכטיגע מלוכה־דאָקומענטען, וואָס האָבען אַ דירעקטען אָדער אינדירעקטען צוזאַמענהאַנג מיט דער ענט־וויקלונג פון דער פּרעסאַ (פּרעסאַ־וועזען, קולטור־פּאָליטיק, פּעראיינס וועזען, סאָציאַל־פּאָליטיק און סאָציאַליזם, רעכט וועזען, מיליטער־פּאָליטיק א.א.וו.)

געשכטע און לאַזונגען

זעהר אינטערעסאַנט איז דער זאַל, אין וועל־כען עס ווערען איבערגעגעבען מאָמענטען פון דער דייטשער געשיכטע פאַר די לעצטע צעהנדלי־גער יאָהרען אין דער פאָרם פון פּלאַקאַטען און אפישען די שטירם־יאָהרען פון קריג און באַלד נאָכ׳ן קריג לעבען אויף אין די פאַרביגע, רופענ־דע, וואָרנענדע. אַגיטירענדע, לאָזונג־וואָרפענדיגע פּלאַקאַטען פון די קעמפענדע פּאָליטישע פּאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס. אַלע וויכטיגסטע דייטשע אָמ־טען, כמעט אַלע מיניסטעריומס האָבען געפונען אין זייערע ביוראָס און אַרכיוון אינטערעסאַנטע מאַטעריאַלען און דאָקומענטען און האָבען זיי דאָ אויסגעשטעלט פאַר די בעזוכער. אַ בעזונדער אָרט פערנעהמט אין אָט דער אָפּטיילונג „די אויסשטע־לונג פון דער פרייכישער רעגירונג", וועלכע האָט דעם צווועק צו כאַראַקטעריזירען די פערהאַלטעניש צווישען מלוכה און פּרעסאַ פון היסטאָרישען און געגענוואַרטיגען שטאַנדפּונקט.

די פּרוי.

מיר געהען ווייטער אין קימען אין אַנ׳אַנדער רייכער אין אינטערעסאַנטער אָפּטיילונג: „פּרוי און פּרעסאַ". די אָפּטיילונג האָט דעם צווועק צו בע־ווייזען די ענטוויקלונג און דעם איצטיגען מצב פון דעם פרויען־שריפט־וועזען און איז איינגעטיילט אין 8 פאַך־געביטען: רעליגיעזע־פרויען־צייטשריפ־טען, הויזפרויען־צייטשריפטען, פּעדאַגאָגישע זשור־נאַלען, פרויען־שריפטען פאַך יוגענד א. א. מיר געפינען דאָ אויך אַ צימערעל, וואָס איז געוויד־מעט דעם אַנטייל פון דער יידישער פרוי אין שריפטוועזען, און נאַטירליך האָבען אויך די סאַ־וויעטען נישט דורכגעלאָזט די געלעגענהייט צו אילוסטרירען זייער אַרבייט צווישען די פרויען. די סאָוויעטישע אָפּטיילונג האָט אויסגעשטעלט צוויי קינסטלעריש אויסגעפיהרטע פרויען־מאָדעלען מיט אַ גאַנצער רייה דאַטען און ציפערען וועגען דער בעטייליגונג פון דער פרוי אין סאָוויעטען־פערבאַנד אין עפענטליכען, פּאָליטישען און געזעלשאַפטלי־כען לעבען א. א. וו.

5 זאַלען פערנעהמט דאַן אַ ווייטערדיגע בע־זונדערע אויסשטעלונג „אַקאַדעמיקער און פּרעסאַ", וועלכע שטעלט פאַר אין אַנ׳ערשעפענדען אופן דאָס אַקאַדעמישע פּרעסאַ־וועזען, די אַלטע סטו־דענטען־דאַמאַנטיק, דאָס געגענוואַרטיגע לעבען פון דייטשען אַקאַדעמיקער און די אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע פון דער מאָדערנער סטודענטענשאַפט.

בלויז אַ הקדמה.

שוין ביים וואַנדערען איבער די אַזוי צו זאָ־גען אייגלייטונגס־אָפּטיילונגען פון דער „פּרעסאַ", איז מען געווען געצוואונגען זיך אָפּט צו בעניצען מיט די אויסדריקען „אונגעהויער", „גרויס", „גראַנדיעז". און דאָס אַלץ איז דאָך געווען נישט מעהר ווי די הקדמה, געוועבט, געבויט און געשפּינט אין משך פון יאָהרהונדערטער, צו דער אייגענטליכער גע־ביידע, וועלכע עס שטעלט מיט זיך פאַר די מאָ־דערנע צייטונג, דאָס היינטיגע צייטונגס וועזען. דאָס וואָרט „ריזיג" און „גראַנדיעז" געפינט ערשט די ריכטיגע אָנוועגדונג, ווען מיר קומען פון דער מוזיי־געביידע, איבער דער האָהענצאָלערן־בריק, צום קערן־פּונקט פון דער „פּרעסאַ"—צו דער אויס־שטעלונג, וועלכע דאַרף אין אַ פּלאַסטישער פאָרם פערגעשטאַלטיגען פאַר אונזערע אויגען דאָס, וואָס מיר רופען אָן „די מאָדערנע פּרעסאַ".

מעכטיגער קאַמפּלעקס.

די געביידע, אין וועלכער עס־געפינט זיך די צענטראַל־אויסשטעלונג איז אונגעהויער גרויס, ריזיג אין בּוכשטעבליכען זין פון וואָרט. ס׳איז זעלבסטפערשטענדליך: דאָ איז קאָנצענטרירט גע־וואָרען דער קווערשניט איבער אַ מאָרערנער גרוי־סער צייטונג מיט דער אונגעהויערער צאָהל געביי־טען, וואָס פלעכטען זיך מיט אַ הר צונויף. די מאָ־דערנע צייטונג איז דאָך אַ מעכטיגער קאָמפּלעקס פון מענשליכען גייסט, איניציאַטיוו, ענערגיע, טאַ־לאַנט, וויסען, ווירטשאַפט אין טעכניק; אַ מעכטי־גער וואָרשטאַט, צו וועלכען עס ציהען זיך פעדעם פון אַלע עקען וועלט, ווערען איבערגעאַרבייט אין גייסט פון דער רעדאַקציע, נעהען דורך אַ גרויסע צאָהל טעכנישע אומוואַנדלונגען, ביז זיי פליסען אַראָפּ פון די צילינדערס פון דער ראָטאַציאָנס־מאַ־שין אין דער פאָרם פון אַ פערטיגען בלאַט, וואָס הויבט ערשט ווידער אָן, דורך אַלע מעגליכע מיט־לען זיך צו זוכען אַ וועג צום לעזער, כדי ביי איהם צו דערגרייכען דעם תיקון, אָנהויבענדיג אַ נייע אַרבייט פון פּאָליטישער, קולטורעלער און ווירטשאַפטליכער ווירקונג.

די אונגעוועהנליך קאָמפּליצירטע אויפגאַבע איז געווען צו ווייזען אַט דעם דאָזיגען וועג פון דער צייטונגס־אַרבייט, נישט דורכלאָזענדיג קיין איינציגען מאָמענט איהרען, און איהר גאַנצער קראַפט־אָנשפּאַנונג.

לאַזאַר פּוקס.

Dr. RÓŻANER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און ריזשטרמוק
Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
צוריקגעקעהרט
נעהמט־אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4 וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספּעץ. פון אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאַמפּען־שטראַהלען
צוריקגעקעהרט
נעהמטאָן פון 1—3 נאָכמ. און פון 5—7 אָוועגד.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

19 מיט וואך

ה

תרפט"תשרי

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 5.17
זון-אונטערגאנג 5.47

פעסער אנשטאט „קארטי פאביטו".

היינט געהט אריין אין קראפט דאס נייע געזעץ וועגען „מעלדונקעס" און וועגען דער עוויידענץ פון דער בעפעלקערונג. אין צוזאמענהאנג דערמיט ווערט אויך געענדערט דאס סיסטעם פון ארויסגעבען אינלענדישע פעסער ווי אויך די א. ז. „קארטי פאביטו" פאר בירגערלאזע און אזעלכע, וואס געניסען פון אזיל-רעכט.

לויט'ן נייעם געזעץ קאן די מאכט ארויסגעבען יעדען איינוואוינער פון פוילען א פאס. דער דאזיגער פאס דינט נאר אלס דאקומענט פון דער אידענטישקייט — ער איז אבער נישט קיין בעווייז פון דער פוילישער מליכה-אנגעהעריגקייט פון קיין אינהאבער. אויף דער פאדערונג פונ'ם לעצטען קאן די אדמיניסטראטיווע מאכט אריינשרייבען אינ'ם פאס, אויפ'ן סמך פון בעגלויבטע דאקומענטען, אז די פעראינטערעסירטע פערזאן געהערט אן צו דער פוילישער מליכה. פאר'ן פאס וועט מען צאהלען נאר 60 גר. פון שטעמפעל - אפצאהלונגען ווערט מען בעפרייט.

גלייכצייטיג וועט איבערגעאנדערשט ווערען דאס סיסטעם פון די ביז-איצטיגע „קארטי פאביטו", פון וועלכע עס געניסען די אזוי גערופענע „פרעמדע", אזילאנטען און איבערהויפט פערזאנען, וואס קענען נישט בעווייזען זייער בירגערשאפט.

היות ווי די נייע פעסער זענען נישט קיין דאקומענטען ספעציעל פאר פוילישע בירגער, נאר פאר אלע איינוואוינער פון לאנד, וועט מען אויך די אזוי-גערופענע פרעמדע ארויסגעבען אזעלכע פעסער. זעלבסטפערשטענדליך וועט מען אין זיי קיין נאטיץ וועגען דער מליכה-אנגעהעריגקייט נישט טען, אז די פעראינטערעסירטע פערזאן געהערט אן צו דער פוילישער מליכה. פאר'ן פאס וועט מען צאהלען נאר 60 גר. פון שטעמפעל - אפצאהלונגען ווערט מען בעפרייט.

גלייכצייטיג וועט איבערגעאנדערשט ווערען דאס סיסטעם פון די ביז-איצטיגע „קארטי פאביטו", פון וועלכע עס געניסען די אזוי גערופענע „פרעמדע", אזילאנטען און איבערהויפט פערזאנען, וואס קענען נישט בעווייזען זייער בירגערשאפט.

היות ווי די נייע פעסער זענען נישט קיין דאקומענטען ספעציעל פאר פוילישע בירגער, נאר פאר אלע איינוואוינער פון לאנד, וועט מען אויך די אזוי-גערופענע פרעמדע ארויסגעבען אזעלכע פעסער. זעלבסטפערשטענדליך וועט מען אין זיי קיין נאטיץ וועגען דער מליכה-אנגעהעריגקייט נישט מאכען, „אנשטאט דעם וועט מען אריינשרייבען פערשידענע תקנות וועגען זייערע פליכטען אלס פרעמדע.

דאס נייע פעסער-סיסטעם וועט ווערען רעגולירט דורך א ספעציעלער פעראָרדנונג, וואס דאס אינערן-מיניסטעריום וועט אויפ'ן סמך פון געזעץ ארויסגעבען. די פעסער וועט מען אנהויבען ארויסגעבען פון 1 יאנואר 1929 אן.

עס ווערט גלייכצייטיג אויסגעארבייט א נייע פארם פון א אינלענדישען פאס. דער נייער פאס וועט זיין קלענער און בעקוועמער, ווי דער איצטיגער.

עס וועלען אויך אויסגעמעקט ווערען פערשידענע פונקטען צ. ב. וועגען בירגערשאפט, נאציאנאליטעט א. אנד., וואס זעגען נישט צוגעפאסט צו די פאדערונגען פונ'ם נייעם געזעץ.

רעדוקציע פון סעזאן-ארבייטער.

האנפערענץ איז מאניסטראט.

(מ) דער פרעזידענט זשעמיענצקי האט נעכטען צוזאמענגערופען א קאנפערענץ מיט די פארשטעהער פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען, צו בעהאנדלען די פראגע וועגען דער טיילווייזער רעדוקציע פון די סעזאן-ארבייטער אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע.

פרעזידענט זשעמיענצקי האט ערקלערט די פארשטעהער פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען, אז דער מאניסטראט מוז אויס נויט רעדוצירען א טייל ארבייטער, ער בעמיהט זיך אבער די רעדוקציע דורכצופיהרען אויף אזא אופן, אז די ארבייטער זאלען אמווענינסטען דערביי ליידען. ס'וועלען רעדוצירט ווערען קודם כל די, וועלכע האבען שוין אבגעארבייט 20 וואכען און האבען שוין דאס רעכט צו בעקומען אנ'אונטערשטיצונג, ווייטער וועט די רעדוקציע טרעפען די ארבייטער, וועלכע זענען נישט בעשווערט מיט קיין פאמיליעס א. ד. ג.

פרעזידענט זשעמיענצקי האט אויך בעוויזען, אז ביי דער ארבייט אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע זענען היי-יאהר געווען בעשעפטיגט 300 פערזאן מעהר ווי פאראיאהרען און, אז די ארבייט איז געווען געפיהרט אויסשליסליך פון די מאניסטראט-פאנדען. די פלאנטאציע - אבטיילונג האט אין יוני בעשעפטיגט מיט 500 ארבייטער מעהר, ווי פאר איאהרען.

די איצטיגע טיילווייזע רעדוקציע איז ארויסגערופען דערמיט, וואס עס פעהלען די נויטיגע פאנדען ווייטער די ארבייט צו פיהרען. דער מאניסטראט בעמיהט זיך אבער ביי דער רעגירונג די נויטיגע פאנדען צו בעקומען.

די פארשטעהער פון די פעראיינען האבען ערקלערט, אז זיי גלייבען אין דעם גוטען ווילען פונ'ם מאניסטראט בעטען אבער, אז דער מאניסטראט זאל זיך בעמיהען ווי אמשנעלסטען צו בעקומען די אינטערשטיצונג פון דער רעגירונג, כדי צו קענען ווייטער געבען בעשעפטיגונג די ארבייטס-לאזע. די לאגע פון די רעדוצירטע, נאכדעם ווי זיי ווערען אויסגעצען די רעכט צו אונטערשטיצונג, ווערט זעהר א קלעגליכע.

עהרען-געריכט צווישען פרעזעס מינצבערג און פרעזעס בודזינער.

ווי מיר האבען שוין בשעתו געשריבען איז אין לאקאל פון דער יודישער קהלה פארגעקומען א פיינליכער אינצידענט צווישען דעם פרעזעס פון דער קהלה-פערוואלטונג מינצבערג און דעם פרעזעס פון קהלה ראט בודזינער, דער אינצידענט איז בעשטאנען דערין, וואס סעג. בודזינער אריינקומענדיג אין דער קהלה-קאנצעלאריע האט זיך מיט אלעמען בעגריסט, דערלאנגענדיג יעדען דיהאנד, נאר דעם פרעזעס מינצבערג האט סעג. בודזינער נישט געוואלט דערלאנגען די האנד, דערביי האט סעג. בו זינער זיך אויסגעדריקט, אז פרעזעס מינצבערג איז נישט קיין עהרען-מאן.

פרעזעס מינצבערג האט אויף דער בעליידיגונג רעאגירט דערמיט, וואס ער האט גערופען דעם סעג. בודזינער צו אנ'עהרען געריכט. מיט א צייט צוריק האט זיך דאס עהרען געריכט קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן: כצד פרעזעס מינצבערג מוריציי זאקס און אדוו. ווייצמאן, מצד סעג. בודזינער ה. פאוסט און דיר. ריגער. אלס סופער ארביטער אדוו. פאווע ראזענטאל.

דאס געריכט האט געפאדערט, אז סעג. בודזינער זאל צושטעלען בעווייזען, אז פרעזעס מינצבערג איז נישט קיין עהרענמאן, צוליב וואס סעג. בודזינער האט זיך אפגעזאגט אזעלכע בעווייזען צוצושטעלען האט זיך דאס געריכט אנערקענט פאר אויפגעלעזט.

———:0:———

שטרייק אין פאבריקען צוליב די שטראף-טאבעלעס.

נעכטען אין דערפריה, ווען די ארבייטער זענען געקומען צו דער ארבייט האבען זיי געטראפען די שטראף-טאבעלעס ארויסגעהאנגען, דאס האט ארויסגערופען א שטארקע אויפרעגונג צווישען די ארבייטער אין מעהרערע פאבריקען איז באלד איבערגעריסען געווארען די ארבייט.

די ארבייטער-דעלעגאטען האבען זיך געווענדעט צו זייערע פעראיינען זיי זאלען אינטערווענירען. די פערוואלטונג פון קלאסען פעראיין האט איבערגעשיקט דעם גרויס-אינדוסטריעלען פעראיין א בריף, אין וועלכען עס ווערט פארגעלעגט צו זאמענצורופען א געמיינזאמע קאנפערענץ כדי דעם קאנפליקט צו ליקווידירען.

ווי מיר דערוויסען זיך האט די פערוואלטונג פון דעם גרויס אינדוסטריעלען פעראיין בדעה צו זאמענצורופען א פערזאמלונג פון זיינע מיטגלידער.

הלואות אויף בוי-צוועקען.

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פונ'ם קאמיטעט פונאנדערצובויען די שטאט, איז בעשלאסען געווארען צו ערטיילען הלואות 8 פעטענטען אויף רעמאנטען פון דירות 550,000 זלאטעס. די קאמיסיע האט בעהאנדעלט נאך א רייה בקשות וועגען הלואות אויף צו בויען, און צו ווענדען זיך צום בוי-קאמיטעט וועגען א גינסטיגער ערלעדיגונג פון די ענינים.

די איבערגעבליבענע בקשות וועגען די בוי-הלואות וועלען בעהאנדעלט ווערען אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון דער קאמיסיע, וועלכע דארף פארקומען נאך די וואך.

קאמף געגען שווינדזוכט.

(2) דער לאדזער מאגיסטראט האט בעשלאסען איבערצוגעבען דעם הויפט-ראט צו קעמפען מיט שווינדזוכט, דעם ניי-אויפגעבויטען פאוויליאן אין לאגעווניקער כאנאטאריום. דאס סאנאטאריום וועט אפען זיין אויך ווינטער.

Dr. Z. Rakowski

פעצע. פאר אויגען, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקע

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

אנערכשפגרען פון 12—2 און פון 5—7. יעפע חויך ב
ין לעפשניצע, גערושער 37 פון 10—11 און פון 2—4

פראצעס פון געלד-פעלשער.

(2) דאס קרייז-געריכט האט נעכטען בעהאנדעלט דעם פראצעס געגען דעם 39-יעהריגען טאמאש קאסטריצקי, (גראבאווא 15), זיין „קאכאנקע", די 38-יעהריגע פרענצישקע זאמערפעלד, און דעם 36 יעהריגען שטשעפאן קאספשאק, אלע בעשולדיגטע אין פאבריצירען און לאזען אין פערקעהר פאלשע מטבעות.

דאס געריכט האט פער'משפט: קאסטריצקי'ן אויף 6 יאהר טורמע און פערלירען אלע רעכט, פרענצישקע זאמערפעלד פאר נישט מעלדען דער פאליציי וועגען דעם פאבריקעל פון פאלשען געלד — אויף 6 חדשים טורמע. דערביי ווערט איהר א העלפט פון דער שטראף אויפ'ן גרונד פון אמנעסטיע — געשאנקען, שטשעפאן קאספשאק — פאר קאלפארטירען די פאלשע מטבעות — אויף 3 יאהר טורמע. דערביי ווערט איהם געשאנקען א דריטעל פון דער שטראף.

ערעפנונג פון יודישען פאלקס- און ווערזיטעט.

היינט מיטוואך, 8 אוי. קומט פאר די ערעפנונג פונ'ם פאלקס-אוניווערזיטעט אויף שענקעוויטשע 3-5 עפענען ווען דיר. ש. רינער, מיט א רעפעראט א. ה. ט.: „טאלסטאי, זיין לעבען און שאפען" וועט ארויסטרעטען רער. א. גוגאלרבערג.

אין א מינוט פון פערצווייפלונג

(2) דער 28-יעהריגער עוגענויש בלאשטשיק (פזשענדזאלניאנא 72) האט היי-יאהר געזאלט געהן אויף מיליטערישע איבונגען, רעכענענדיג זיך דערמיט האט בלאשטשיק זיך אפגעשפארט 250 זלאטיס, וועלכע ער האט געוואלט איבערלאזען זיין פרוי אויף חיונה, בעת ער וועט זיין אויף די איבונגען. נעכטען האט בלאשטשיק זיך ארומגעזעהען, אז דאס געלד האט איהם אימיצער צוגעג'נב'עט אדער ער האט עס פערלוירען. דאס האט אויף איהם אזוי געווירקט, אז בלאשטשיק האט מיט א שטיק גלאז געוואלט בעגעהן זעלבסטמארד און אדורכגעשניטען זיך די אדערען פון דער האנד און געמאכט 18 וואונדען אין דער ברוסט. זיין צושטאנד איז זעהר א שווערער.

אבגעבריהט א קינד.

(2) אין דער פאמיליע ראזענבלאט (זשעראמסקי 24) איז פארגעקומען א שרעקליך אומגליק. ווען פרוי ראזענבלאט האט ארא בגענומען פון פליסע א טאפ הייסע מילך האט זיך דאס אנדערהאלב-יעהריגע קינד אנגעכאפט אן איהר פארטוך; די מוטער האט פערלוירען דאס גלייכגעוויכט און אויסגעגאסען דעם טאפ קאכענדיגע מילך אויפ'ן קינד. אין א שווערען צושטאנד איז דאס קינד אבגעפיהרט געווארען אין „אנא מאריא" שפיטאל.

הלואות אויף בוי-צוועקען.

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פונ'ם קאמיטעט פונאנדערצובויען די שטאט, איז בעשלאסען געווארען צו ערטיילען הלואות 8 פעטענטען אויף רעמאנטען פון דירות 550,000 זלאטעס. די קאמיסיע האט בעהאנדעלט נאך א רייה בקשות וועגען הלואות אויף צו בויען, און צו ווענדען זיך צום בוי-קאמיטעט וועגען א גינסטיגער ערלעדיגונג פון די ענינים.

די איבערגעבליבענע בקשות וועגען די בוי-הלואות וועלען בעהאנדעלט ווערען אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון דער קאמיסיע, וועלכע דארף פארקומען נאך די וואך.

קאמף געגען שווינדזוכט.

(2) דער לאדזער מאגיסטראט האט בעשלאסען איבערצוגעבען דעם הויפט-ראט צו קעמפען מיט שווינדזוכט, דעם ניי-אויפגעבויטען פאוויליאן אין לאגעווניקער כאנאטאריום. דאס סאנאטאריום וועט אפען זיין אויך ווינטער.

Dr. Z. Rakowski

פעצע. פאר אויגען, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקע

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

אנערכשפגרען פון 12—2 און פון 5—7. יעפע חויך ב
ין לעפשניצע, גערושער 37 פון 10—11 און פון 2—4

האנדווערקער,

רעגיסטרירט אייערע אונטערנעהמונגען

נישט קיין פולע 2 וואכען וועט נאך דויערען די רעגיסטראציע פון די האנדעלס- און אינדוסטריאונטערנעהמונגען, וועלכע ס'ווערט איצט דורכגעפיהרט דורכ'ן מאגיסטראט. מיר האבען שוין נישט איינמאל אנגעוויזען ווי נויטיג ס'איז זיך צו רעגיסטרירען, בפרט פאר די יודישע האנדווערקער און כאלופניקעס.

ווי מ'אינפארמירט אונז איז נאך זעהר א גרויסער טייל פון די יודישע האנדווערקער געבליבען נישט רעגיסטרירט.

אפגעזעהען דערפון וואס פאר נישט רעגיסטרירען זיך קומט א שטראף ביז 1000 זל. אדער 2 וואכען ארעסט, וועלען די האנדווערקער און כאלופניקעס, וועלכע וועלען זיך נישט רעגיסטרירען שפעטער האבען צו זינגען און צו זאגען און נישט אלע מאל וועט מען קענען דעם פעהלער אויסבעסערען.

ס'ליגט דעריבער אין די אייגענע אינטערעסען פון די האנדווערקער, וואס פריהער זיך צו רעגיסטרירען. מ'דארף די רעגיסטראציע נישט אפלעגען אויף שפעטער, ווייל די צייט איז קורץ. ס'קומען אן די יו"ט-טעג און דער טערמין וועט דאס מאל שוין נישט פערלענגערט ווערען.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1910.

היינט, דעם 19. ה. ח. דארפען זיך מעלדען אין מיליטעריש-פאליצייאישען ביורא, פיעטרי-קאווער 212, אלע מאנספערשוינען, וועלכע זענען געבוירען אין יאהר 1910 און וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען פאליציי-קאמיסאריאט, וועלכעס פאמיליען-נעמען עס הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען:

H. Ch. I. J. K. L. Ł.

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 11-טען פאליציי-קאמיסאריאט, וועלכעס פאמיליען-נעמען עס הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען:

R. S. T. U. W. Z. Ż.

מארגען דעם 20-טען — פון 4. פאליציי-קאמיסאריאט מיט די בוכשטאבען

M. N. O. P. R. S.

און פון 12-טען פאליציי קאמיסאריאט מיט די בוכשטאבען:

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch. I. J. K. L. Ł. M.

רעגירונגס-הלואות אויף עפענטליכע ארבייטען.

(מ) דער מאגיסטראט האט אויף זיין נעכטיגער זיצונג בעטראכט די פראגע וועגען דער קאנווערסיע פון די רעגירונגס-הלואות אויף צו בעשפטיגען ארבייטסלאזע. די דאזיגע הלואות האט דער מאגיסטראט גענומען אין יאהר 1926 און 1927. די הלואות בעטרעפען 3 מיליאן 659 טויזענד זלאטיס. דער מאגיסטראט האט בעפולמעכטיגט דעם פרעזידענט זשעמיענצקי און לאוניק קוק אדורכצופיהרען אלע פארמאליטעטען אין דעם דאזיגען ענין.

איז די אפטייקען

היינטיגע נאכט=דיזשורען.

(2) פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקא 27), וו. דאניעלעצקי (פיאטרקאווסקא 127), אילניצקי און צימער (וואולטשאנסקא 37), ליינוועבער (פריי-הייטס פלאץ 2), הארטמאן (מלינארסקא 1), קאנאנע (אלעקסאנדראווסקא 80).

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

מאגיסטער נ. שאץ

פעטריקאווער 37, 2. שט., פראנט.

אנאליזען פון קאל, אורין, לייכען א. אז. וו.

אורין=אנאליז — 4 זל.

העלפט די ראָספּשער נשרפים!

דאָס אומגליק אין ראָספּשע האָט אַרויסגערופן דאָס בילדען פון הילפס-קאָמיטעטען אין אַ רייה אַרומיגע שטעדט. אויך ביי אונז אין שטאָדט האָט זיך געבילדעט אַ קאָמיטעט וואָס נעהמט אויף נדבות און מלבושים פאַר די געליטענע פון דער שרפה אין ראָספּשע.

דער קאָמיטעט געפינט זיך אין דער ווילקער שוהל (זאַכאָדגיאַ 56) און נעמט אָן נדבות און מלבושים יעדען טאָג פון האַלב 6 ביז האַלב 8 פאַר־נאַכט.

דעפ. יצחק גרינבוים אין לאָדז.

מאָרגען דאָנערשטאָג, 8.30 אָוונד קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" אַ גרויסער פאָלקס־מיטינג מיטן אָנטייל פון דעפ. יצחק גרינבוים. דעפ. גרינבוים וועט זיך אָפּשטעלען אויספיהרליך אויף די פראָבלעמען, וואָס אינטערעסירען דאָס נאַציאָנאַלע יודענטום אין איצטיגען מאָמענט.

קצבים ווילען אויפשרויפען די פלייש-פרייזען.

(2) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פעסטצושטעלען די פרייזען פון לעבענסמיטעל. די קצבים האָבען זיך געווענדעט צו דער קאָמיסיע, אַז מען זאָל זיי ע לויבען צו הערען דעם פרייז אויף קאַלב פלייש. די קאָמיסיע איז נישט נאָכגעקומען דער ווענדונג פון די קצבים און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די קאָמיסיע זאָל היינט פערזענלעך קומען אין שעכטהויז אריין, כדי אַליין אַדורכצופיהרען אַ קאָנטראָלצייט פון די פרייזען.

רעפעראַט וועגען דער יודישער אַרבייטער־בעוועגונג.

זונטאָג אָוונד איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אַרבייטער־פּאַרטיי „ההתחדות" פאָרגעקומען אַ גרויסע פאָלקס־פערזאַמלונג. ה' ש. שרעטער עפענט די פערזאַמלונג און גיט איבער וואָרט דעם ד"ר א. טאַרטאַקאָווער, וועלכער האַלט אַ גרויסען רעפעראַט, כאַראַקטעריזירענדיג די יודישע פּאַרטייען אין גלות און אין א"י. דער צווייטער רעפערענט מאַג. פ. לוביאַניקער רעדט אַרום די פערשידענע שטרעמונגען אין דער יודישער אַרבייטער־בעוועגונג. עס האָבען אָפּגענומען דאָס וואָרט פון די אונאָפּהענגיגע סאָציאַליסטען, פּוילי־ציון (רעכטע) און לינקע. אויף וועלכע עס ענטפערט מאַג. פ. לוביאַניקער.

זגערזשער שטאָדט-ראַט

לערנט מיט די ראַטמענער בלק...

(2) אויף דער לעצטער זיצונג פון זגערזשער שטאָדט־ראַט איז אָנגענומען געוואָרען אַ סענסאַציאָנעלער פונקט פונ'ם רעגולאַמין: אַ ראַטמאַן, וועלכער קומט נישט אויף אַ זיצונג פון שטאָדטראַט אָהן אַ מאָטיווירטער סיבה — ווערט בעשטראָפט מיט 10 זל., אויב ער קומט נישט 2 מאָל — ערט ער בעשטראָפט ביז 25 זלאָטעס; פאַר 3 מאָל נישט קומען אויף די זיצונגען — פאַרלירט ער דאָס רעכט צום מאַנדאַט...

ווייטער ווערט אָנגעוויזען, אַז די ראַטמענער מוזען זייערע רעדעס האַלטען... שטעהענדיג און נישט פון פּאַפּיר.

פון פּוילישען טעאַטער.

„די געשיכטע פון זינד" פון סט. זשעראָמסקי; אויפגעפיהרט אין שטאַטישען פּוילישען מעטער אונטער רעזשי פון ל. ס. שילער.

די פרעכיערע פון זשעראָמסקי'ס מייסטערווערק, איז דערוואַרט געוואָרען מיט גרויס שפּאַנונג. האָט דאָך די זעלבע אויפפיהרונג אין וואַרשאָ אַרויסגערופען גרויס עמפערונג אין לאַנד פון די רעכטע; עס האָט דאָך לאַנג געדויערט ביז די „מאָראַל־היטער" האָבען אויפגעהערט צו מאַכען ווילדע סצענעס אין טעאַטער בעת'ן שפּילען.

אין לאָדז איז אָבער אַראָפּ רוהיג, הגם עס פעהלען דאָ אויך נישט די „מאָראַל־היטער" פון זעלבען מין. לאָדז איז פּראַקטישער, איבערגעלעגטער; לאָדזער האַלטען זיך אין כלל: „וואָס וועל איך דערגרייכען? אויב נישט דערגרייכען, טאָ צו וואָס אָנהויבען?!" האָבען טאַקי די לאָדזער „מאָראַליסטען" באַלד נישט אָנגעהויבען צו סקאַנדאַלעווען, איינזעהענדיג אַ דורכפאַל.

איז מען געוועסען אויף דער פרעמיערע און רוהיג אָפּגעשאַצט די אינסצעניזירונג פון זשעראָמסקי'ס בעריהמטען ראָמאַן. 4 מיט אַ האַלבע שעה האָט פערנומען דאָס דעמאָנסטרירען עוואָס אַרבעלעבונגען אויף דער ביהנע; דער אינסצענירטאָר האָט זיך בעמיהט פאָרצופיהרען פאַר'ן צושויער דאָס גאַנצע בינטעל צרות, וואָס פאַלען אויף עוואַס קאָפּ, לויטן סדר ווי עס ווערט איבערגעגעבען אין ראָמאַן און דאָס איז איהם אין גאַנצען געלונגען, הגם עס האָט געקאָסט נישט וועניג אָנשטרענגונג — אַזש 33 בילדער אויפצוזויען אויף נישט קיין דרעי־ביהנע.

איין קליינקייט האָט זיך איהם אָבער נישט איינגעגעבען — אַרויסצובערענגען די נשמה פון זשעראָמסקי'ס מייסטערווערק.

אויף דער ביהנע דרעהט זיך אַרום אַ גוף אָהן אַ נשמה.

דאָס איז אָבער נישט שילערס שולד. יערעס בעלעטריסטישע ווערק פערלירט דאָס זעלבע, ווען עס ווערט איבערגעשמאָלצען פאַר דער סצענע, די סצענע מוז האָבען ממשות'דיגע קאָנפליקטען, אָבער נישט קיין אַבסטראַקטע.

עוואַ שטעהט אין קאָנפליקט נישט מיט איהר סביבה, נאָר מיט איהר גורל; עוואַ איז אַ קרבן פון זשעראָמסקי'ס גלויבען אינ'ם אַלטען געזעץ: „עכירה וגרות עכירה", איבער דעם ווערק „די געשיכטע פון זינד" שוועבט די וואָרנונג: היט אייך כאַר דער ערשטער עכירה!

די טראַגיש־אומגליקליכע עוואַ שטעהט כאַר אונז נישט ווי אַ קרבן פון וועלכע עס איז סאָציאַלע, אָדער עקאָנאָמישע אומשטענען, נאָר זי איז די פערקערפערונג פון דער מענשליכער אונמעגלעכקייט, אומבעראָלפענקייט געגען זיין גורל.

די לייד'דע עוואַ בעגעהט דאָך נישט קיין איין עכירה מיט איהר ווילען, בעוואוסטזיניגערהייט. נאָר געשטויסען דורך דער געהיימער קראַפט פון גורל, וועלכער האָט אָנגעצייכענט כאַר איהר אַ ליניע פון לויטער פיין; אַלע פערבערעכענס, וואָס זי בעגעהט, ווערען אויסגעפיהרט געצווונגענערהייט, אויף איהר לעבענס־וועג ליגט אויסגעשפּרייט אַ נעץ פון לויטער אומגליק און לייד און נאָר דער כויט בעפרייט זי פון דער שווערליכער נעץ, און וועלכען דער גורל האָט זי אָנגעבעראַכנט'דיג אַריינגעפאַלען.

אויף דער סצענע קומט נאָר צום אויסדרוק דאָס געשעהענע, די יסראָניק, די קרימינאַליסטיק, וואָס האַלט אין אַ געזיסער מאָס געשפּאַנט דעם צושויער.

זשעראָמסקי האָט אין זיין הויפּט־ווערק עוואַ, אַריינגעקנעטען אַלע שלעכטע און גוטע אייגנשאַפטען פון דער פרוי, אויך די איידעלסטע, אידעאַלסטע ליבע און די גרויזאַמסטע פערברעכענס. עוואַ איז די שרעקליכסטע און אומגליקליכסטע פרוי.

אין דער אַרטיסטקע סקשידלאַווסקאַ האָט „עוואַ געפונען, אין אַ גרויסער מאָס, איהר אויסדרוק. „עוואַ איז אַ דאַנקבאַרע ראָל פאַר אַרטיסטקעס, וועלכע זוכען מעגליכקייטען צו לאָזען אויסשוועבען אויף דער ביהנע זייער גרויסער בענאַבונג צו פערקערפערען פערשידענאַרטיגע און קאָמפּליצירטע כאַראַקטערען. סקשידלאַווסקאַ בעווייזט זיך אין עוואַ אַלס אַרטיסטקע פון אַ גרויסען טאַלאַנטירטען פערנעם.

די אויפפיהרונג פון „די געשיכטע פון זינד" איז בכלל ביי די בעגרעניצטע טעכנישע מיטלען פון אונזער שטאַטיש־טעאַטער, אַ גרויס טעאַטראַל געשעהעניש.

טעאַטר־מענש.

—:0:—

„דער פאַפּירענער געליבטער" סטוריש'ע קאָמעדיע אין 3 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג פון יעזשי שאַניאַווסקי.

אויפגעפיהרט אין קאַמערל־ - וועאַטער.

די כאַמערישע קאָמעדיע „דער פּאַפּירענער געליבטער" פון אַ. אויסנאַהם פון די פריהשניטליכע קאָמעדיעס, וועלכע ווילען מיט בילינע מיטלען אַרויסרופען אַ געלעכטער ביי דעם צושויער. אין „פּאַפּירענעם געליבטען" ווערט פאַר אונז אויסגעשפּילט אַ גרויסער לעבענס אמת פון אונזער צייט. נעמליך: די בענקשאַפט נאָך אַ פּאָעטישען אינהאַלט פאַר אונזער לעבען, וועלכער זאָל פריי זיין פון לאַקריץ־ליב'ע ראָמאַנטישע סענטימענטען.

דער אויפגעקומענער גביר, היפּאָליט, בעזיצט אַהער אַ גרויס רייכטום, פאַבריקען, רינער, לאָקאַיען, שעזן מעבלירט סאַלאָנען און אַ טאָכטער, וועלכע לאַנגווייליגט זיך. די פּאָעזיע פון די ביכער האָט איהר דערעסען די דעקאָראַציעס ליכט־עפעקטען און ווייכע מעבעל פון איהר פאָטער'ס סאַלאָנען, זענען פאַר איהר נאַרישקייטען, איהר לעבען ציהט זיך פויל אין לאַנגווייליג.

דער פאָטער וועלכער איז זעהר פערזאָרגט וועגען גורל פון זיין טאָכטער, געפינט ענדליך אַ ישועה כאַר איהר, דאָס איז דער פּיעראָט, וועלכער פאַלט צופעליג אַריין צו איהם אין שטוב. דער פּיעראָט דאַרף אַריינברענגען אין דער לאַנגווייליגער שטוב פאַנטאַזיע אילוזיע, לעבענס־שוואונג.

כאַר'ן אַלטען היפּאָליט איז טאַקע דעם פּיעראָט'ס פּאָעזיע אַנ'עסק, אָבער נישט פאַר זיין טאָכטער. דער פּיעראָט פערכאַפּט איהר אָבער מיט דער פּאָעזיע, וואָס וועהט פון זיין קערפּער. ער, וואָס האָט געראַרפט זיין כאַר איהר אַ פּאַפּירענער געליבטער, ווערט איהר אמת'ער בעגערטער. דאָס מיידעל ווערט שוואַנגער און דער כאַלט הערט איהר אויף צו זיין לאַנגווייליג. עס רויבט זיך אָן דער קאַמף צווישען די געשלעכטער.

דער פּיעראָט וויל זיין פרייהייט נישט פערטוישען אויף די באַמיליען־קייטען, די פערליבטע שוואַנגערנדע פרוי, וויל נישט אַוועקלאָזען איהר געליבטען און עס הויבט זיך אָן אַ קאַמף, וועלכער ענדיגט זיך מיט'ן נצחון פון דער פרוי.

געשפּילט איז די קאָמעדיע געוואָרען מיט אויסערגעוועהנליכען פּיעטעט. זעלוועראָוויטש, אין דער ראָלע פון היפּאָליט, האָט געגעבען אַ פּרעכטיגען טיפּ פון אויפגעקומענעם גביר. די ראָל פון דער צופאַלליגער טאָכטער האָט אויסגעציכענט געשפּילט די אַרטיסטקע ניעמיזשאַנקאַ. די אייבריגע אַרטיסטען האָבען מיטגעווירקט צום אַלגעמיינעם גוטען צוזאַמענשפּיל.

J.

טעלעגראַמען.

געשלאָסען די יודישע הילפס-קאָנפערענץ אין לאָנדאָן.

געוועהלט אַן'עהרען־פּרעזידיום און עקזעקוטיווע

לאָנדאָן, (יט"א) נאָך די רעפעראַטען פון די ה"ה ב. סמאָלאַר, ד"ר ראַזענבוים און פּראָפ. שאָר איז די יודישע הילפס־קאָנפערענץ אין לאָנדאָן צוגעגאַנגען צו דער אָפּשטימונג פון די רעזאָלוציעס. אין דער ערשטער רעזאָלוציע, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען דורך דער קאָנפערענץ, ווערט אָנגעוויזען אויף דער טרויעריגער לאַגע פון די יודען אין מזרח־אייראָפּע, הויפּטזעכליך אויף אוקראַינע, וואָס פאָרערט אַנ'אָנגעשטרענגטע הילפס־טעטיגקייט פון דער פערעראַציע. די קאָנפערענץ האָט אויפגעפאָדערט יעדען יוד צו העלפען דער פערעראַציע אין איהר אַרבייט מיט אַלע מיטלען. אין אַ צווייטער רעזאָלוציע האָט די קאָנפערענץ באַוויפטראָגט די נייע עקזעקוטיווע פאָרטצוזעצען איהר אַרבייט לטובת די יודישע עמיגראַנטען און טראַנס־עמיגראַנטען פון מזרח־אייראָפּע. אין אַ ספּעציעלער רעזאָלוציע ווענדעט זיך די קאָנפערענץ צום יודענטום אין די ענגלישע דאָמיניעס און קאָלאָניעס וועגען אַנטיילנעהמען אין דער געמיינזאַמער הילפס־אַקציע. צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען דורכצופיהרען בעת די ימים־טובים אַ גרויסע אַקציע לטובת דער הילפס־פערעראַציע.

נאָכדעם זענען פאָרגעקומען וואַהלען צום עהרען־פּרעזידיום אויף אַ נייע עקזעקוטיווע פון דער פערעראַציע פון די יודישע הילפס־אָרגאַניזאַציעס אין ענגלאַנד. אין עהרען־פּרעזידיום זענען אויסגעוועהלט געוואָרען: הרב־הכולל ד"ר הערץ, הרב גאַלאַנץ. חכם ד"ר גאַסטער, דזשעמס ראָטשילד, הערבערט בענטוויטש. אַלס פּאָרזיצער פון דער עקזעקוטיווע איז אויפסניי אויסגעוועהלט געוואָרען ד"ר יאַכעלמאַן. נאָך דער שלוס־רעדע פון ד"ר יאַכעלמאַן איז די הילפס־קאָנפערענץ אין לאָנדאָן געשלאָסען געוואָרען.

שווערע בוי-קאַטאַסטראָפע.

האַמבורג, 18 (אַטע) נעכטען איז דאָ איינגעפאַלען אין בויען אַ 8 שטאָקיג הויז. 10 מענשען זענען דערהרג'עט געוואָרען. 5 אַרבייטער האָט מען געבראַכט אין שפּיטאָל, וואו זיי זענען געשטאָרבען.

מעלדונג.

יודישער פאָלקס־אוניווערזיטעט

(שענקוויטש 5 3). אַ רעפעראַט איבער טאָלסטאָי'ן

היינט מיטוואָך פינקטליך 8 אָוונד, קומט פאָר די ערעפענונג פון יודישען פאָלקס־אוניווערזיטעט אויפ'ן נייהענסטען ווינטער סעזאָן. מיט אַ איינלייטונג־רעדע וועט אויסטרעטען פּראָפ. ש. ריגער און רעד. א. גוינאָלדבערג וועט האַלטען אַ רעפעראַט א. ד. ט. „טאָלסטאָי זיין לעבען און שאַפען" (צום הונדערט־יעהריגען געבורטסטאָג פון לעוו, טאָלסטאָי).

Dr. med. W. EYCHNER

גינעקאָלאָג־אַקושער

צוריקגעקעהרט.

זגערזשער 11, טעל. 34-72. נעמט אָן פון 6–8 אָוו.

פערקויפט צום טייוועל.

(36 (ראָמאַן).

קאַפּיטעל ניין.

— איינער פון אייערע מענשען אונטערזוכט איצט דעם צימער! — האָט געמאָלדען די באַלעבאַסטע פון די מעבלירטע צימערען, וואו פאָרמאַן האָט געוואוינט.

דאָס איז געווען אַ ריקע וואוקסיגע פרוי איבער די פופציגער אין אַ שטרענג־שוואַרצער קלייד מיט אַ ווייסען קאָלנער.

איהר אויג, ווייזט אויס, אַליין נישט געווען קלאָר, ווי זי האָט זיך צו בעציהען צו דעם געשעהענעם: צי דאַרף זי זיך מאַכען אַ קאַלטען ערנסטען פּנים אָדער אויסדריקען אַ פרייד, וואָס פּאָליציי איז געקומען אין איהרע מעבלירטע צימערען.

נישט־ווייסענדיג אַליין פאַרוואָס, האָט זי געפיהלט אַ געוויסע שטאָלצקייט דערמיט, וואָס אַזאַ וויכטיגע געשעהעניש, מיט וועלכער עס זענען פול אַלע בלעטער, האָט אַ שייכות מיט איהרע מעבלירטע צימערען.

קליין האָט תיכף דערשפּירט, אַז עס וועט נישט זיין קיין שווערע זאַך צו פונאַנדערבינדען איהר'

די צונג, און עס וועלען זיך גיט אַמאָל אַ שיט טון נייע מאָס רייד.

ער איז אַרויף אויפ'ן ערשטען שטאָק און געטראָפען דאָרט מאַרטינען אין פאָרמאַנ'ס צימער.

— נו, וואָס? עפּעס נייעס?

— גאָרנישט דערווייל! אַך, יאָ! איך האָב צו אָמענגעשטעלט אַ פאָלטענדיגע רשימה פון די דאָזיגע קוואַרטיראַנטען פאַר די לעצטע זעקס חדשים.

— האָט איהר זיך אָנגעטראָפען אויף עפּעס פערדעכטיגעס?

— עס איז מיר שווער צו זאָגען, הער קליין. דעם אמת זאָגענדיג, זענען זיי אַלע טשיקאַווע פערשוינען, אָבער איבערן זיך צו וואונדערען איז זיך נישטאָ וואָס, מחמת ס'רוב איינוואוינער פון אַלעכע מעבלירטע צימערען זענען נישט קיין ספּעציעל כשר'ע און מיושב'דיגע לייט.

— גאַנץ ריכטיג מאַרטען! אייער טאַלאַנט וואַקסט — דאָט קליין אַ שמייכעל געטון — איך וועל אַליין אַ בליק טון אין דער רשימה! הייסט עס, אַז דאָ גאָר האָט געוואוינט אונ'ער יונגער פריינד!

אין אַ גרויסען ליכטיגען צימער איז געשטאַנען צוויי שטו'לען, אַ בעט, אַ נאַכט־טישעל, אַ וואַשטיסעל, אַ שראַנק און אַנ'עטאַוואַשערקע מיט ביכער. דעם מיטען האָט פערנומען אַ גרויסער קיילעכיגער טיש.

— איך האָ בראָ אַלץ אַרויסגעוואָרפען, אומעטום געגישטערט און גאָרנישט געפונען! — האָט מאַרטען געוואָגט — דער קינוזשאַל, לויט פאָרמאַנ'ס רייד, דאַרף זיך געפונען אין שופלערעל פונ'ם נאַכטטישעל, אָבער ער איז דאָרט נישטאָ.

— אין דער טיר איז דאָ אַ שלאָס? — האָט קליין אַ פרעג געטון; בעטראַכטענדיג די רוקענס פון די ביבער אין דער עטאַזשערקע.

— יאָ, ס'איז דאָ! דאָס איז אָבער אַזאַ מין שלאָס, וואָס איטלעכער נישט־פּוילער קאָן איהם עפענען מיט אַ פּשוטער האָהר־נאָדעל.

קליין האָט אַרומגעקוקט דעם שלאָס און דערזען, אַז ווען די טיר איז אַפילו פערשלאָסען, קאָן מען זי עפענען מיט אַ שטאַרקען שטויס.

עטליכע מינוט איז ער געשטאַנען פערטראַכטערהייט מיט די ברעמען צוזאַמענגעצויגען, דערנאָך האָט ער פערזיכערט אַ פּאַפּיראָס, און פאָרגעלעגט אויף מאַרטענ'ען פערזיכערען.

— נוט, עפענען קאָן מען די טיר, אָבער ווי אַזוי פערשליסט מען זי פון דרויסען? דאָס איז כמעט אונמעגליך! — האָט ער אַרויסגעמורמעלט — מאַרטען, זייט אַזוי גוט, געהט אַראָפּ אונטען און ברענגט מיר אַרויף די שליסלען פון די צימערען.

אין דעם בינטעל שליסלען, וואָס מאַרטען האָט אַרויפגעבראַכט, איז געווען זיבעצען שטיק שליסלען.

קליין האָט זיי אויספּרובירט איינעם נאָכ'ן צווייטען.

זיי האָבען לייכט אויפגעשלאָסען די טיר.

— ראַכט זיך, נאָך אַ רעטעניש איז אויפגעלייזט! — האָט ער אַ זאָג געטון מיט צופריעדענהייט.

אונטערזינגענדיג אַ בעליבטען „שלאָגער", אַרויסלאָזענדיג זיילען רויך, האָט ער זיך גענומען אַליין אונטערזוכען דעם צימער.

פּלוצלים איז קליין, ווי אַ פערגליווערטער געבליבען שטעה ביים נאַכט־טישעל.

אויף אַ קליינעם פאָרצעלייענעם טעלער'ל, אין וועלכען עס זענען געלעגען פערשידענע שפּילקעס, קליין אַ פרעג געטון; בעטראַכטענדיג די רוקענס פון די ביבער אין דער עטאַזשערקע.

— יאָ, ס'איז דאָ! דאָס איז אָבער אַזאַ מין שלאָס, וואָס איטלעכער נישט־פּוילער קאָן איהם עפענען מיט אַ פּשוטער האָהר־נאָדעל.

קליין האָט אַרומגעקוקט דעם שלאָס און דערזען, אַז ווען די טיר איז אַפילו פערשלאָסען, קאָן מען זי עפענען מיט אַ שטאַרקען שטויס.

עטליכע מינוט איז ער געשטאַנען פערטראַכטערהייט מיט די ברעמען צוזאַמענגעצויגען, דערנאָך האָט ער פערזיכערט אַ פּאַפּיראָס, און פאָרגעלעגט אויף מאַרטענ'ען פערזיכערען.

— נוט, עפענען קאָן מען די טיר, אָבער ווי אַזוי פערשליסט מען זי פון דרויסען? דאָס איז כמעט אונמעגליך! — האָט ער אַרויסגעמורמעלט — מאַרטען, זייט אַזוי גוט, געהט אַראָפּ אונטען און ברענגט מיר אַרויף די שליסלען פון די צימערען.

אין דעם בינטעל שליסלען, וואָס מאַרטען האָט אַרויפגעבראַכט, איז געווען זיבעצען שטיק שליסלען.

קליין האָט זיי אויספּרובירט איינעם נאָכ'ן צווייטען.

זיי האָבען לייכט אויפגעשלאָסען די טיר.

— ראַכט זיך, נאָך אַ רעטעניש איז אויפגעלייזט! — האָט ער אַ זאָג געטון מיט צופריעדענהייט.

אונטערזינגענדיג אַ בעליבטען „שלאָגער", אַרויסלאָזענדיג זיילען רויך, האָט ער זיך גענומען אַליין אונטערזוכען דעם צימער.

פּלוצלים איז קליין, ווי אַ פערגליווערטער געבליבען שטעה ביים נאַכט־טישעל.

אויף אַ קליינעם פאָרצעלייענעם טעלער'ל, אין וועלכען עס זענען געלעגען פערשידענע שפּילקעס, אין ספּינקעס, האָט אין קליינער געגענשטאַנד געווענדט אויף זיך זיין אויפמערקזאַמקייט.

ער האָט עס פאָרויכטיג אָנגענומען מיט ביידע פינגער און אַ צופרידענער אַ פרעג געטון:

— האַ? וואָס איז עס אַזוינס?

כאַרטען איז צוגעגאַנגען נאָהנט און אַ קוק געטון.

קליין האָט געהאַלטען אין האַנד אַ מיטעלען רויטען קנאָפּ פון ביין.

— דאָס איז אַ קנעפּעל הער קליין! — האָט מאַרטען ענטוישט אַ זיפץ געטון — איך האָב עס שוין געזעהן.

— זעלבסטפערשטענדליך, אַ קנעפּעל! מיר רוכט זיך, אַז איך האָב שוין ערגיץ־וואו געזעהן אַזעלכע קנעפּלעך... אָבער וואו?

שווייגענדיג האָט ער גענאָפּט אויף מאַרטענ'ען בעמיהענדיג זיך צו דערמאָהנען, וואו האָט ער עס געזעהן אַזעלכע קנעפּ.

זיין האַרץ האָט שטאַרק געקלאַפּט פאַר אַ מאָרגעס פאָרגעפיהל:

— ענדליך, איז דאָך עפּיס וויכטיגעס געפונען געוואָרען!

אָבער וואו... וואו האָט ער געזעהן אַזעלכע קנעפּ?!

אין זכרון האָט ער שנעל געבלעטערט די געשעהענישען פון די לעצטע טעג.

דער מאָרגער רויטער קנאָפּ אויפ'ן נאַכטטישעל פונ'ם עלעגאַנטען יונגען מאַן איז בלי שום ספק נישט קיין צופעלינקייט.

פּלוצלים איז איהם דער ענין קלאָר געוואָרען...

(פאָרטזעצונג קומט).

מאן און ווייב צוויי פערשידענע וועלטען - פאר וואס איז דאס אזוי?

פארוואס וויל דער מאן נישט בעגרייפען די פרוי, און פארוואס זוכט נישט די פרוי צו פערשטעהן איהר מאן?

מאן איז מאן און פרוי בלייבט פרוי. זיי ליבען זיך, זיי האלטען זיך, אבער דאך בלייבען זיי אן לעבען צוויי גאנץ בעזונדערע מענשען מיט בעזונדערע איבערלעבונגען, אזוי ווי א גרעניץ וואלט צווישען זיי געלעגען. זיי פערשטעהען זיך ווייניג, און איינער געהט גאנץ ווייניג וואס אריין אין דער לאגע פון דעם צווייטען. וואס זי רעדט און זאגט, רעדט זי ווי א פרוי; און וואס ער טענה'עט און עגטפערט, טענה'עט ער און עגטפערט ווי א מאן.

צוויי גאנץ בעזונדערע נפשות. און אט דער־פאר קומען אפט ארויס קריגעריין צווישען מאן און פרוי. מע פערשטעהט זיך נישט. עס ווערט דער־צעהלט אין חומש, אז די אמת'ע קריג צווישען מענשען איז ארויסגעקומען דאן, ווען מען האט זיך אויפגעהערט צו פערשטעהן. מען האט געגומען בויען א טורעם און מען האט געגומען רעדען פער־שידענע לשונות. נו, נו, האט מען זיך דאס א בי־סעלע צו'הרג'עט צוליב דעם, וואס איינער האט צום צווייטען געהערט אין אנדער שפראך.

מען קען אט די חומש־לעגענדע אויך צופאסען צו מיין היינטיגער טעמע פון דעם ארטיקעל.

מאן און פרוי קומען זיך צונויף אויפצובויען א פאמיליען־לעבען, א הויז. וואלט גוט געווען, ווען מען זאל זיך אלעמאל דורכ'ן פערהייראטען לעבען פערשטעהן איינער דעם צווייטען, ווען מען זאל רעדען מיט איין שפראך. אבער מען רעדט מיט צוויי שפראכען. זי — מיט דער שפראך פון א פרוי, און ער — מיט דער שפראך פון א מאן.

איך האב זיך א סך מאל צוגעהערט צו קרי־געריין פון מאן און פרוי. איך האב נאכגעקוקט דעם לעבען פון פילע פארלעך, און איך האב אין די פאמיליען־קריגעריין כמעט אומעטום געהערט ווי זיי רעדען זיך נישט צונויף. ער רעדט זיך זיינס, און זי — איהרס. דעריבער ענדיגען זיך קיינמאל נישט זייערע קריגעריין.

נאר איין פארל האב איך געקענט, וואס האט זיך געכאפט אין צייט, אז זיי געהען אויף פערשידענע וועגען. דא האט דער מאן — ער איז געווען אינטעליגענטער מענש — איינמאל געוואגט צו דער פרוי:

— וואס זאלען מיר ווארטען אויף צו קריגען זיך? לאמיר זיך בעסער שוין אויעקזעצען און זיך דורכרעדען וועגען די אמת'ע טענות, וואס איינער האט צום צווייטען. אפשר וועלען מיר זיך איצט, נישט קריגענדיג זיך, בעסער פערשטעהן איינער דעם אנדערען. לאמיר זיך דורכרעדען און אפמאכען ווי ווייטער צו לעבען, וואס סתם קריגען זיך, איז מיאוס.

און אט אזוי האבען זיי זיך טאקע צונויפ־גערעדט און זייער לעבען איז פון דאן אן אויעק א סך בעסער.

אבער ווי־פיל פארלעך טון דאס?

און נישט אלע, וואס ווילען דאס טון, בעגלי־קען. פערהאן אנדערע, וואס צוקריגען זיך ערשט איבער א נייעס, ווען זיי הויבען אן צו פיהרען, וואס איך וואלט רופען, פרי'ענס־פערהאנדלונגען.

א מאדנע זאך: א מאן רעדט מיט א מאן, און זיי פערשטעהן זיך; א פרוי רעדט מיט א פרוי, און זיי פערשטעהען זיך אויך. אבער ווי נאר א מאן הויבט זיך אן קריגען מיט זיין פרוי, ציהט ער אהין און זי — אהער.

א העלר פון א געוויסען ראמאן, וואס איך האב דא נישט לאנג צוריק געלייענט, זאגט וועגען דער זעלבער פראגע אזוי:

— מאן־און־פרוי שטעלען זיך זעלטען אויף איין שטיקעל ערד. צוויי־ען זיי בלייבט אלץ, נאך אונדער נאנצען פראגרעס, דער גרענעץ פון גע־שלעכט, כוח געזאונטהייט, פון טראדיציע, פון א נ־נערעקייט און כוח פארארטייל. זיי האבען נישט קיין פלינע אריבערצופליהען די גרענעץ. זי קענען נישט אריבערגעהן אויף דער אנדערער זייט. דער־בער אבפערען זיי זיך פסדר. איינער קען נישט פערגעבען דעם צווייטען זיינע פעהלערע, און פעה־לערען כוח מען דאך מאכען — איינער פערשטעהט נישט דעם צווייטענ'ס הארץ.

איך וויל דא צוטרעטען צו א פאר פשוט'ע די שפילען כוח אנטגעגיכען לעבען.

לאמיר נעמען די פראגע פון „אויסגעהן אין די אזעגען", כיצ וואס עס טומעלט זיך אין א סך פאמיליעס. אין א סך הייזער קומען פאר קריגע־ריין, וי מען זיים, צוליב דעם, וואס דער מאן כאפט זיך ארויס פון הויז אין די אזעגען, און ער לאזט זיין ברוי אליין. זי וויל אויך געהן, אבער זי קען די קינדער נישט איבערלאזען. צוליב דעם קומט די מרוי מיט טענות.

אבער עס זענען דא הייזער, וואו מען קריגט זיך נישט צוליב דעם, וואס דער מאן געהט צופיל אזעק פון הויז, נאר צוליב עס, וואס ער וויל גארנישט געהן. גלייך מאך העשערע דרעמעלט ער איין אין שטול, און די פרו בעזיעט, אז זי וויל ערגעץ געהן. און אט אז זי הויבט מען אן צו רעדען אויף צוויי פערשיעדענע לשונות.

זי טענה'עט:

— א גאנצען טאג בין איך געווען פערשפארט אין הויז; א גאנצען טאג האב איך זיך געניאנטשעט מיט די קינדער, און קיין לעבעדיגען מענשען פאר די אויגען נישט אנגעווהן. ס'איז מיר אומעטיג. אבער דו — דיר איז דאך וואויל. דו ארבייטסט צוואמען מיט א סך מענשען, מענער און פרויען, און ס'איז דיר פרעהליך. איך זעה נישט איין וואס דו בעקלאגסט זיך אז דו אויף דיין ארבייט. הלואי וואלט איך געהאט אזא ארבייט. און איצט, אז דו קומסט אהיים נאכ'ן טאג ארבייט, ווילסטו אפילו נישט ארויסגעהן אין גאס. נו, געזיכ, דארפסט דאס נישט.

אט אזוי רעדט זי אויף איהר פרויען־שפראך.

און ער קומט מיט זיין שפראך:

— איך בין מיר. כ'האב זיך א גאנצען טאג אנגערעדט און אנגעהאזעט, און ס'איז ביר טרוקען אין מויל. איך האב נישט וואגען צו געהן. און דאר־וואס קלאגסטו זיך אזוי? וועגען געלט זארג איך זיך; דארף מען לייהען, לייה איך; אויף מיר ליגט דער גאנצער יאך, וואס ווילסטו? איך זאל נאך דער ארבייט קומען אהיים מיט קלעזמארים מיט א טאנץ?

און אט אזוי רעדען זיי און קריגען זיך. ווער־שע איז געהערכט?

אבער מען קען דא נישט בעשטימען ווער ס'איז געהערכט. לויט די זיי רעדען, זענען זיי ביידע נישט געהערכט. ביידע איבערטרייבען; און די גרעסטע צרה דערביי איז וואס זיי רעדען אויף צוויי גאנץ בעזונדערע שפראכען. ער זוכט נישט צו פערשטעהן איהרע טענות, און די וויל נישט פערשטעהן זיינע טענות.

קומט ארויף, למשל, די פראגע פון געלט. ער וי לויט זיין דער בעלעבאס און צוטיילען איהר, דער וויב, יעדען גראשען וי, ווידער, קען נישט פערשטעהן כארוואס דער מאן טרויט איהר אן דאס הויז, די קינדער, אלץ — אבער נישט זיינע פערדינסטען. און אט צוליב דעם קומט אויף פאר אלערליי אי־בערעדען צווישען מאן און פרוי.

ווידער אמאל צוויי שפראכען. ער הויבט אויף די פראגע, דער פון זיי עס פערשטענדעט מעהר געלט. ער זאגט:

— איך ארבייט און ארבייט, און דו מאכסט כוח אלץ א תל. דו פערטאבלעוועסט יערען גראשען ווי ברייבסט מיך ארויס אין חובות.

זי עגטפערט:

— כאר זיך גיב איך נארנישט אויס. און פאר די קינדער? די קינדער זענען מיינע אזוי ווי דיינע. און וואס אנבעלאנגט פערשטענדען געלט, כערשיעדענס מעהר ווי אין. דו שפילסט אין קאר־טען, און דו גיסט אויף אלע צדקות, אבי זיך אויסצופיינען. איך, פערקעהרט, בייס זיך אפ די געלד צוליב א גראשען.

קריגט מען זיך. ער רופט זי „פערשווענדערקע" און זי רופט איהם — „פערשווענדער". צו קיין טאלק קומט מען נישט, און מען רעדט זיך אלץ נישט צוואמען.

וואס כאר א פראגע מאן־און־ווייב זאלען נישט אריבערען, געהט מען אזעק אויף צוויי פערשידענע וועגען און מען געהט זיך ווייט פון אנדער. מען אפט אנען, ווי מע הערט ווי מאן־און־ווייב קריגען זיך. א ווי קאמיש איז דאס.

עס קומען כאר א סך גט'ן. מענשען זוכען אלץ ר יאמת'ע אורואכען, ווען עס צוברעכען אזוי ווייל פאמיליען־לעבענס. איינער זאגט, אז די היינטיגע מיידען נישט, א צווייטער זאגט, אז די היינטיגע פרוי טויג נישט. א דריטער וויל האבען, אז די עקאנאמישע אומשטענדען ברענגען צו גט'ן. מען גט אן א סך אורואכען. אבער מיר רוכט זיך, אז דאס אלץ זעען קליינגקייטען לגבי דער ווייכ־טיגסטער אורואך כוח נישט פערשטעהען זיך. מען צוגעהט זיך, ווייל מען קען זיך נישט צוואמענרעדען. דעריבער טרעפט, אז מען גט זיך אפט צוליב א קליינגקייט.

נלא בערליי.

מאן שענקט זיין וויב א העלפט מצוות,

ווערט ביי זיי ווידער א גוט־לעבען.

רון שבע'על פיעסק שרייבט מען פאלגענדע טשיקאזע געשיכטע:

דער שמש פון הילצערנעם בית־המדרש אין פיעסק, י. ג. לעבט שוין נישט בשלום מיט זיין וויב יאהר, און די גאנצע צייט פון זייער ביי־זיי־לעבען האבען מאן און ווייב נישט אויסגע־רעדט צווישען זיך קיין ווארט.

ענדליך, מיט עטליכע טעג צוריק, איז דעם שמש דערעסען געוואָרען דער ברונז מיט דער ווייב און ער האט איהר פארגעליינט צו שליסען שלום, די פרוי האט מסכים געווען, אבער בתנאי, אז דער כאן זאל איהר אפגעבען דערפאר א העלפט פון זיינע מצוות.

דער שמש האט דערויף מסכים געווען, טענה'־ריג, אבער, אז וי באלד זי וויל, ער זאל איהר שענקען א העלפט מצוות, דארף זי צוגעהמען ביי איהם אויך א העלפט פון זיינע עבירות; די פרוי האט זיך אבער איינגע'עקשנט רוקא נאר די מצוות.

נישט קענענדיג דורכקומען צווישען זיך, איז דאס פאר פאלק אזעק צום רב, און נאך לאנגע טענות־ומענות האט ענדליך דער שמש מסכים גע־ווען איבערצוגעבען דער פרוי די העלפט פון זיינע מצוות, אבער בתנאי, אז זי זאל פון איצט אן גערן דאזגען אין זיין בית־המדרש, און בכלל זיין איהם א געטרייע, איבערגעגעבענע ווייב.

צופרידענע זענען מאן און ווייב אזעק צוזאמען פון רב'ס הויז און דאס גאנצע שטערטעל האלט זיך אין איין מפלפל זיין — וואס האט א גרעסע־רען ווערט: א העלפט מצוות צו א ווייב?

Dr. med. **H. Lubicz**

צענעראליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער־שוועכע קראנקהייטען. מיט היילונגס־קיזאנק לאמפען

(האר אויספאל)

צוריקגעקומען

נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אוועגד.

„ארדט"

וואבאדניא 43

מינקטל ך 30 9 א זיינער אוועגד 1 פא. שטעלונג פון גלענצענדען פראגראם

האטעל טערבאליא

היינט, מיטוואך, זענען הנחה הילעטען גילטיג.

רעווי און קאמעראל־טעאטער

לייטונג: מ. בראדערזאן.

לעצטע טעג!!!

היינט און טעגליך:

ער האט געלעבט מיט'ן ווייב 20 שעה

און געוואלט פאר יעדער שעה א מיליאן דאלאר

די יונגע רייכע פראנצויזקע שאלטא ראנלאס איז א גאנץ שעהן ווייבעל, נאר צו מענער האט זי קיין הצלחה נישט. און גראר יאגען זיך די מענער נאך איהר, וויל נאך אלעמען זענען דאך מענער קיין גאראנים נישט: די יונגע שאלטא איז נישט נאר א שעהנע דאמע, נישט נאר איז זי א חנ'עוו־דיגע, נאר אויך זעהר א רייכע; זי האט געקראגען ירושה גאנצע פופציג מיליאן דאלאר אויף אמעריק־קאנער געלד.

איינינע מענער האבען געפועלט ביי איהר, זי זאל טון זיי די געפעליגקייט, און מיט זיי חתונה האבען, און אויף אזא אופן זיי שטעלען נעהנטער צו איהר קאסע, ארער באנק־בוך מיט דעם האל־בען הונדערט מיליאנען. אבער די מענער זענען קיינער נישט געווען לייטיש גענוג, אז זי זאל קע־נען מיט זיי אפלעבען די יאהרען בשלום.

דער ערשטער איז געווען א רייכער ענגלי־שער ארמיי־אפיציר, קאפיטאן הושארדוש בער־נארד, — האט ער נישט געטונגט; געווען א מענש וואס האט זי געהאלטען אונטער א ריסציפלין, ווי מ' אלט א סאלראט; האט זי איהם אפגע'גט. דער א ערער איז געווען לארד שאלטא ראנלאס, האט זי איהם געגומען דעם פיינעם יחוס'ריגען נא־מען און איהם געגעבען דעם וועג, וויל ער האט זי שענדליך בעטראגען; דער דריטער איז געווען: פרינץ באראן־ער־רין, א זעהר נאהענטער צום גע־וועזענעם סולטאן אבדול האמיד פון טערקיי, א סבר'ן, אז ער איז געווען אבדול האמיד'ס א זוהן פון איינער פון זיינע וויבער, איז ער געווען ביטער ווי גאל און א שארלאטאן; דער פערטער איז געווען גראף פערנאנד בערטיער, איינער פון דער הייראט ווען ער האט פערמאגט נישט מעהר ווי צוויי געצעהלטע דאלאר, דערצו איז ער איהר גע־ווען כאלש. פארץ גט האט געריגט אזא בע־וויז: ער האט איהר אפגעשיקט דורך פאסט א חשבון פון'ם האטעל, וואו ער האט פערבראכט מיט אנדערער פרוי, וועלכע ער האט פערשריבען אלס זיין ווייב. פארץ האטעל האט געמוזט די פרוי שאלטא בעצאהלען, אבער דערפאר האט זי א דאנק דעם חשבון ארויסבעקומען א גט.

נאך איידער זי האט זיך גע'גט מיט דאנלאס'ן האט שוין אויף איהר געוואָרפען אנ'אוג דער טערקישער פרינץ בדראן־ער־רין, ער האט זי גע־ען אין מאנטע־קארלא און דארט ביי איהר גע־בארגט 20 מוועגד פראנק. אין 8 טעג ארום האט ער מיט איהר געהייראט און אין עט־ליכע וואכען ארום האט ער איהר געזאגט, אז לויט'ן דין פון זיין לאנד און רעליגיע, קען ער זי גט'ן, ווען ער זאגט איהר, אז ער וויל זי מעהר נישט פאר קיין ווייב. פאר א ווייב ווידער קען ער זי מעהר נישט האבען — האט ער איהר ווייטער דערקלערט, — ווייל זי האט נישט די ווערט אפילו די פרוען פון צוויטען גראד, וואס האבען זיך גע־וואלגערט ביי זיין טאטען אין הארעם, דערצו האט ער זי געפלאגט, ווי א גרוואמער הערשער. אין משך פון דער צייט, האט דער טערקישער פרינץ צע'פטרט א מיליאן דאלאר, וואס איז, נאטירליך, געקומען פון איהר פערמעגען.

און דער פערטער מאן, וויסען מיר שוין, האט געראט ביי זיך אזא פראשעק, וואס זי האט פער־רעכטיגט, אז דאס איז קאקאין, א דראג אזא, וואס ער פלעגט א פנים נוצען, און זי האט איהם דערפאר אפגע'גט אין צוואנציג שעה ארום נאך דער חתונה־צערעמאניע.

איצט זוכט זי א פינפטען מאן, — מסתמא וועט זיך יאזוען א בעלן.

—:0:—

מאן און ווייב צוויי פערשידענע וועלטען - פאר וואס איז דאס אזוי?

אין צוואנציג שעה ארום נאך דער חתונה האט דער גראף אנגעקלאגט זיין ווייב אויף 20 מיליאן דאלאר פאר זיין צובראכען הארץ. לויט אלע רינים פון פאריזער געריכט, קאן ער מאהנען אזא סו־מע געלד פון זיין פרוי, מיט וועלכער ער האט גע־לעבט איינגאנצען אין שעה צייט און אין געווען איהר מאן 20 שעה. (געלעבט האט ער 19 שעה בע'זונדער).

דאס געריכט האט אהן לאנגע צערעמאניעס בעווילינט א גט. אבער ווען עס איז געקומען צום גראפ'ס טענה און זיין פארערונג פון א מיליאן דאלאר פאר יעדער שעה, האט זיך שוין דער פאר־ריער ריכטער נישט געאיילט מיט זיין פסק־דין. ווארים די אדוואקאטען פון דער דאמע האבען גע־טענה'ט, אז פאר דער חתונה האט זיך דער גראף אפגעזאגט פון איהר פערמעגען. ער האט באין אופן נישט געוואלט אונטערשריבען דעם קאנטראקט לויט וועלכען ער קען נאך דעם האבען א צוריס צו א טייל פון איהר געלד.

דער גראף האט זיך מוזה געווען, אז ער האט נישט געוואלט און נישט געזוכט איהר געלד. און אויף דעם סמך האט דאס געריכט צוריקגע־ווען זיין פארערונג.

די פרוי שאלטא איז נישט קיין פראנצויז־שע פון געבורט; איהר פאטער איז געווען א ריי־כער רימענטען־סוחר פון אמסטערדאם. געווען א צייט, ווען זי איז געווען פעררעכענט פאר דער ריכסטער פרוי אין אייראפע. איהר רייכקייט האט זי נאך אלס קינד גע'ירשנט פון א זיידען, א מיל־יאנערסקער רימענטען־הענדלער. זי האט פון דעם זיידען געקראגען א ירושה פון א ערציג מיליאן דא־לאר און עטליכע חדשים נאך זיין טויט האט זי געקראגען נאך א ירושה פון א סומע, וואס האט בעטראפען 25 מיליאן דאלאר.

מיט'ן ערשטען מאן, האבען מיר שוין גע־זאגט, האט זי זיך געמוזט גט'ן, ווייל ער איז גע־ווען א רעספאט. דער צווייטער האט מיט איהר גע־

גרעסט־יחוס'ריגער משפחה אין פאריז.

אבער די דאמע איז נישט קיין פעסימיסטקע. זי האט געפרובט פיר מאל, און וועט ווייטער פרובען.

עס זענען קוים זעקס חדשים פערלאפען, זינט זי האט זיך גע'גט מיט'ן נזהן פון אבדול האמיד, און שוין האט זי געשטעלט א חופה מיט'ן גראף, וואס איז בעריהמט איבער גאנץ פאריז פאר'ן מאדישסטען, נאבעלסטען און אריסטאקראטישסטען מאנסביל. דער דאזיגער עלעגאנטער גראף האט זיך נישט גענויטיגט שטארק, אז די מדאם שאלטא זאל זיך איבער איהם דערבארימען, וואהרוס ער איז זעהר א שעהנער בחור און פאריזער פרויע זענען אין איהם געווען פערליבט אין די צעהנדליגער. דאס מיינט, אז דער פערטער מאן פון דער ריי־כער פרוי איז נישט איהר נאכגעלאפען, נאר זי — איהם.

געלעבט האט מיט איהר דער גראף זעהר שנעל און ראשיג: דאס וואס עס געדויערט ביי פראסטע מענשען א צענדליג יאהר, האט ביים גראף גענומען נישט מעהר ווי איין שעה. אזוי, למשל, האט זיין „האניג־חודש" געדויערט נישט מעהר ווי איין שעה, און מיט ניינצעהן שעה שפע־טער איז שוין דער גראף געווען צעשיידט פון זיין רייכער ווייב.

אין איהר גט־אנקלאגע האט די פרוי שאל־טא דערצעהלט, אז אין 56 מינוט ארום נאך דעם, ווי זי איז געשטאנען מיט איהר גראף אין קירך און די גלעקער האבען זי ערקלערט פאר דער פרוי פון דעם גראף, האט זי בעמערקט, אז ער נוצט קאקאין, און דערפאר וויל זי זיך גט'ן מיט איהם.

עס זענען קוים זעקס חדשים פערלאפען, זינט זי האט זיך גע'גט מיט'ן נזהן פון אבדול האמיד, און שוין האט זי געשטעלט א חופה מיט'ן גראף, וואס איז בעריהמט איבער גאנץ פאריז פאר'ן מאדישסטען, נאבעלסטען און אריסטאקראטישסטען מאנסביל. דער דאזיגער עלעגאנטער גראף האט זיך נישט גענויטיגט שטארק, אז די מדאם שאלטא זאל זיך איבער איהם דערבארימען, וואהרוס ער איז זעהר א שעהנער בחור און פאריזער פרויע זענען אין איהם געווען פערליבט אין די צעהנדליגער. דאס מיינט, אז דער פערטער מאן פון דער ריי־כער פרוי איז נישט איהר נאכגעלאפען, נאר זי — איהם.

געלעבט האט מיט איהר דער גראף זעהר שנעל און ראשיג: דאס וואס עס געדויערט ביי פראסטע מענשען א צענדליג יאהר, האט ביים גראף גענומען נישט מעהר ווי איין שעה. אזוי, למשל, האט זיין „האניג־חודש" געדויערט נישט מעהר ווי איין שעה, און מיט ניינצעהן שעה שפע־טער איז שוין דער גראף געווען צעשיידט פון זיין רייכער ווייב.

אין איהר גט־אנקלאגע האט די פרוי שאל־טא דערצעהלט, אז אין 56 מינוט ארום נאך דעם, ווי זי איז געשטאנען מיט איהר גראף אין קירך און די גלעקער האבען זי ערקלערט פאר דער פרוי פון דעם גראף, האט זי בעמערקט, אז ער נוצט קאקאין, און דערפאר וויל זי זיך גט'ן מיט איהם.

דער קאמף צוליב א קינד.

(א מעשה פון דער ווילנער „אונטערוועלט").

לעצטנס האט זיך אויף א׳נער פון די ווילנער הינטערגעסלעך אפגעשפילט א כאראקטעריסטישע סצענע צווישען צוויי פרויען אויפ׳ן באדען פון פערפלאנטערטער ליבע.

איינע פון די פרויען, לאמיר זי אנרופען ח., איז א חתונה־געהאטע. איהר געוועזענער מאן, פון נאטור א שטילער ארעגטליכער בעל־מלאכה, האט מיט דער ח. נישט געקענט לעבען צוליב איהר אנטוריסטיש לעבען. ער האט איהר אוועקגעווארפען מיט א קליין יונגעלע אויף די הענט, און האט חתונה געהאט מיט אנ׳אנדער פרוי. די צווייטע פרוי אין רוקא מיט׳ן כאראקטער צוגעפאסט צום מאן, אבער זי איז געווען אומגליקליך, ווייל זי האט קיין קינדער נישט געהאט. ח. האט זיך דערווייל בעקענט מיט א פרויען־הענדלער ש., זעהר א שטארקער און א שיינער יונג, וועלכען זי האט גלייך ליב געקראגען. ש. האט געהאלטען פאר׳ן אוועקפאהרען און ארגענטינע מיט א פעקעל „סחורה", פונדעסטוועגען האט ער פאר דער ח. געשוואירען, אז זיין ליבע צו איהר איז אייביג, און אז גלייך, ווי ער וועט זיך נאר איינארדנען אין ארגענטינע, וועט ער איהר ארויספאדערען צו זיך מיט בישערע טרעהרען און די אויגען האט זיך ח. געגעבען מיט איהר הייסגעליבטען, און אז ווי איז ש. אזעקגעפאהרען, כישפיהרענדיג מיט זיך צוויי יונגע פריילינס...

דערווייל איז ביי דער פרוי ח. אונטערגעוואקסען דאס יונגעלע פון ערשטען מאן. זי האט לאנג נישט געקלערט, און אין עלטער פון דריי יאהר האט זי איהם אוועקגעגעבען צו א ליפוווקער גוי אויף הארעזאציע. דער קליינער יונגעלע האט זיך געהארעוועט ביים קריסט אין שטוב, אויסצייכענדיג זיך מיט זיין קלוגען קעפעל און שעהן פנים׳ערל.

אלע שכנים און שכנות פון יענעם געגענד האבען דעם קינד זעהר ליב געהאט, ביז די ירידעה איז דערגאנגען צום קינדס טאטען. דעם בעל־מלאכה, דעם יונגעלעס כאטען, האט, די זאך, קענטיג, שטארק פערדראסען. אזוי ווי זיין צווייטע פרוי איז א קינדערלאזע, האט די לעצטע פארגעליינט, מען זאל דעם קינד פון קריסט צוגעהמען, און זי וועט עס אלס אייגען קינד ערציהען. דער פארשלאג איז איהר מאן געפעלען געווארען, און ער האט זיך געווענדעט דורך א ספעציעלען שליח דורכצוריידען מיט זיין ערשטער פרוי ח. וועגען דעם. ח. האט אויסגעדרעסט ביים מאן א געוויסע סומע געלד און האט דעם קינד אוועקגעגעבען. דאס קינד האט זיינע נייע עלטערן מיט קיין שום זאך נישט ענטוישט. ער איז ווירקליך א פיין קינד, כיס אנ׳אמת גוטען כאראקטער. די פרעמדע מוטער האט איהם זעהר ליב געקראגען. מ׳האט ספעציעל א רייסט־מיידעל פאר׳ן קינד גענומען. און פון דאס לעצטע בעמיהט זיך דער פאטער דאס קינד צו ערציהען.

דערווייל איז אזעק איבער א יאהר צייט און ש. איז צוריקגעקומען פון ארגענטינע. ווי ס׳ווייזט אויס, האט ער זיך דארט נישט געקענט איינארדנען, און ער האט בעשלאסען צוריק אלס ארענטליכער מענש צו קומען... פאר זיין הייס־געליבטער ח. האט ער געבראכט א גרויסען גאלדענעם רינג מיט גוטע שטיינער געוועצט, אלס מתנה. און אלץ וואלט שוין אזעק גוט און כשורה, דארף זיך אבער מאכען א מעשה, און ש. האט אביסעלע איבערגעבעטן די מאם, און האט מיט איין קאפעטשקע צופיל געטרונקען. ארויסגעהענדיג טויט־שיכור פון שענקעל, האט ער אויף דער גאס גענומען מאכען אונטערעס. צוויי פאליציאנטען איז נישט געלונגען צו בערוהיגען דעם יונג. ער האט זיי ביידען אנ׳ערגעוואָרפען און זיי שטארק צוקאליעטשעט. אויפ׳ן גאס איז געוואָרען אנ׳אויפגעלויף פון מענשען, מיט דער הילף פון וועלכע ס׳איז געלונגען דעם „חתן־בחור" צו שמירען די הענט, ארויפצולייגען אויף א דראשקע און אפצופיהרען אין ערשטען קאמיסאריאט. דארט איז ער אפגעעלען א גאנצע נאכט און אויף מארגען האט מען איהם ארייגעגעבען אויף לוקישקעס.

און דא הויבט זיך אן די עצם־מעשה:

די פרוי ח., וועלכע איז איהם געווען שטארק איבערגעגעבען, האט טאג־טעגליך געבראכט צו ש. עסען אין טורמע, און דא, שטעהענדיג ביים לוקיש־קריטויער איז איהר אויסגעקומען צו בעקענען זיך מיט נאך א פרוי, וועלכע האט אויך געבראכט כאר ש. עסען. א ווארט נאך א ווארט און ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די אין אויך ש.׳ס געליבטע, כאר וועלכער ער האט אויך געבראכט מתנות און ארגענטינע. און פאר וועלכער ער האט אויך געשווארען מיט דאס היילינסטע, אז זיין ליבע צו איהר איז אייביג, און זי האט שוין אפילו פון איהם א קינד אויך... דערביי האבען זיי געהאט ברעה נאר אויגיכען אזעקצופאהרען קיין ארגענטינע.

מיט פערלאפעניע אויגען פאר שרעק און ענטוישונג איז ח. געבליבען שטעהן אנטקעגען איהר

היינטיגע צייטען וואלטען די יודען

נישט געדארפט בלאנדזשען 40 יאהר איבער׳ן מדבר.

עס ווערען געבויט ריזיגע אטאמבויל־שיפען, וועלכע ווערען בייהערען הונדערטער מיט אלע בעקוועמליכקייטען ווי די גרויסע יב־שיפען. — דורכצופאהרען א מדבר וועט געדויערען בלויז עטליכע טעג.

ווען די יודען וואלטען געדארפט ארייבערגעהן דעם מדבר היינטיגען טאג, פון מצרים קיין ארץ ישראל, וואלטען זיי קיין זפערציג יאהר דארט זיכער נישט געדארפט ארומבלאנדזשען. זיי וואלטען זיך אויך נישט געדארפט ארומרייסען פאר א שטיקעל ברויט און צוליב א ביסעל וואסער. מען קען שוין איצט פאהרען דורך דעם מדבר אין גרויסע אטאמבילען, וואס קוקען אויס אזוי ווי די ריזיגע ים שיפען, און וועלכע האבען אלע בעקוועמליכקייטען ווי די מאדערנע שיפען. נאר וואס רעדן, אנשמאט נו׳ען אויפ׳ן וואסער, געהען זיי אויף רעדער, ווי אטאמבילס.

די ריזיגע אטאמבויל־שיפען וועלען מאכען א רעוואלוציע אין דעם פערקעהר איבער די מדבריות און וויסטע פלעצער אין אייראפע און אייען. עס וועלען ביסלעסטויי פערשווינדען די קעמלען און די מאנגע קאראוואנען, וועלכע ציהען זיך מיילען־לאנג איבער די מדבריות, אריבערפיהרענדיג בערואינער פון איין פלאץ צום צווייטען. דער קעמעל איז שוין געוואָרען צו אלסמאדיש אלס א מיטעל צו פאהרען איבער די מדבריות. זיין פלאץ פערנעהמען ריזיגע אטאמבילען, וועלכע וועלען נעהמען רעגעלמעסיג, אזוי ווי די באהנען און עס וועט שוין מעהר נישט זיין קיין געבאהר, אז עס זאלען אויספעהלען וואסער אויפ׳ן וועג. און, מען זאל נאך חס ושלום שטארבען פון דורשט. די אטאמבילס וועלען פיהרען מיט זיך פון אלעם בעסטען צו עסען און צו טרינקען.

שוין א לענגערע צייט אז עס ווערט געמאכט א פערזוך פטור צו ווערען פון די קעמלען און איינשטעיען אנ׳אמאמבויל פערקעהר דורך די מדבריות די אזר אכע ווארום מען האט געבויט קעמלען פאר א עלכע ריזיגע, איז הערפאר וואס אין די מדבריות קען אויסקומען גאנצע פיר אדער פינף טעג אהן א טרונק וואסער. איצט אבער אז עס זענען דא אטאמבילס וועלכע פליהען גאנץ שנעל און קענען אויסקומען אהן וואסער א לענגערע צייט, האט דער קעמעל פערלוירען זיין ווערט אלס א פערקעהר מיטעל איבער די מדבריות.

אבער אויך די געוועהנליכע אטאמבילס האבען זיך ארויסגעוויזען פון קליינעם ווערט פאר אזא צוועק. דער אטאמבויל דארף פאהרען דורך זאמדיגע פלעצער און אפט ווערט ער פערהאקט אין א פלאץ און בלייבט דארט שטעקען און קען אהן הילף נישט ארויסקריכען. עס האבען פאסירט פאלען, ווען מענשען וועלכע האבען זיך ארויסגעלאזט אויף א אטאמבויל־רייזע איבער׳ן מדבר, זענען דארט אויסגעשטארבען פון היץ און פון דורשט. ווייערע אטאמבילס זענען אויפ׳ן וועג קאליע געוואָרען און זיי זענען געבליבען שטעקען אין זאמד. זיי האבען נישט געקענט קריגען קיין הילף און זיי זענען „פארדורשט" געוואָרען צום טויט.

די נייע אויטאמאביל שיפען וואס דער רייטשער אינזשעניר דאקטאר בישאף האט ערפונדען, זענען ספעציעל צו עפאסט צו פאהרען איבער זאמדיגע פלעצער, וואו זיי זאלען קענען בארג ארויף און בארג אראפ. די אטאמאביל שיפען וועלען זיין איינגערייכטעט מיט ראדיו אפאראטען, אזוי אז זיי וועען שטענדיג שטעהן אין פערבינדונג מיט דער ציוויליזירטער וועלט.

די אויטאמאביל שיפען בעשטעהען פון 4 פלאר עס געפינען זיך דארטען ערשטע, צווייטע און דריטע קלאסען קאיוטעס, מיט גרויסארטיגע סאלאנען און מאגין־זאלען, יעדער שיף וועט קענען פיהרען פון 100 ביז 150 פאסאזשירען, וועלכע וועלען זיך פיהלען גאנץ בעקוועהם אין פערלויף פון זייער גאנצע רייע אין דעם מדבר. אויף די שיפען זענען דא ספעציעלע צימערען וואו עס איז שטענדיג קאלט, און די וואס קענען נישט פערטראגען די ברענענדע היץ פון דעם מדבר, וועלען זיך דארט קענען אפקיהלען און פערברענגען זייער לייזיגע צייט.

די נייע־ערפונדענדע אטאמאביל־שיפען וועלען זיין פון דער גרעסטער וויכטיגקייט פאר רוסלאנד און פראנקרייך. און רוסלאנד, סאי אין דער אייראפעישער און סאי אין דער אזיאטישער טייל געפינען זיך ריזיגע סטעפעס און וויסטענישען וואס צידען זיך אויף הונדערטער מיילען. מיט די נייע אטאמאביל־שיפען וועט מען קענען דורכפאהרען די סטעפעס אין א קורצע צייט און דאס וועט דערנעענטערען און פעראייניגען די איינוואוינער וואס געפינען זיך אויף די פערשידענע זייטען פון די וויסטענישען. פראנקרייך איז פעראינטערעסירט אין דעם, ווייל זי האט קאלאניעס צו וועלכע מען מוז פאהרען דורך מדבריות, און די נייע אטאמאביל שיפען וועלען זעהר פיל פערלייכטערען דעם פערקעהר.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג נים די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.

יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט".

ביים ווילענען שנ׳ענדרענע אויף א יורידישע עצה, דערף צוגעלעגט ווערען דער קופאן פון דער דאזיגער אפטיילונג, ווען מען וויל דערהאלטען א ענטשיידונג אויף דעם אדרעס פון דער רעדאקציע.

גילטיג דעם 19-טען סעפטעמבער 1928

8128. א לעזער פון פיעטריקאווער.
צווינגען דעם הויזווירט, אז ער זאל פון אייך נעהמען וועקסל׳ן אויפ׳ן השבון פון דירה־געלט קאנט איהר נישט. קוים האט ער אבער יא פון אייך די פארגעלעגטע וועקסלען צוגענומען, קאן ער אויף אייך קיין עקסמיסיע נישט בעקומען, ווי־באלד דער אויסשטעלער האט צום בעשטימטען טערמין די וועקסלען נישט געצאהלט.

—:0:—

8129. ש. ל. פון פיעטריקאווער גאס.
M. S. .8130

1831. א שוסטער פון זשעראמסקיעגא
וועגען אייערע ענינים ראפט איהר זיך שעריפטען פערזענגליך מיט אונזער יוריסט, סענליה פון 3—4 מיטבערענענדיג די צייטונג.

1832 א. ה.
דער טערמין פון דער ליציטאציע ווערט בעשטימט ביי דער זאיענטשא. דאס אפלעגען דעם טערמין פון דער ליציטאציע, אויב ס׳זענען נישט פערהאן קיין פארמעלע טעמים, קאן נאר פארקומען מיט דער הסכמה פון די מלוות.

—:0:—

8133. ר. א. פון זשעראמסקיעגא.
אנערקענט פאר בעצאהלט קאן נאר ווערען 1/3 פון דירה געלט. דאגעגען די 2 חלקים וואס קימט די איבעריגע 2 שותפים וועט מען ביי אייך יא קענען נאכמאל אויפמאנען. און איהר, פערשטעהט זיך, וועט די בעטרעפענדע סומע קאנען צוויקמאהנען פון דעם דערמאנטען שותף.

—:0:—

1834 א פעראינטערעסירטער לעזער פון גלובנא
א ברודער קאן זיך אפזאגען אליין אדער ער קאן אויפ׳ן סמך פון אנ׳עקסצעפציע פון געגנערישען צד דערווייטערט ווערען פון עדות זאגען. אמטליך האט דאס געריכט נישט; קיין רעכט נישט צו דערלאזען עדות זאגען א ביידער. דאס בעשטעטיגט דעם חוב קאן נאר זיין פערפליכטענד גיגבי דעם זעלבען שותף. ס׳איז אבער נישט בינדענד לגבי די איבעריגע שותפים.

8135. האמערמעש.
די פארמלחמהדיגע וועקסלען, וועלכע זענען אין זיינער צייט נישט פראטעסטירט געוואָרען זענען פון 1 יאנואר 1928 געוואָרען פערעלטערט. פרינציפיעל איז א זשירגאנט פערגאנטוואָרטליך לגבי ווע סעל־בעזיצער פאר׳ן וועקסל־חוב נאר אין משך פון 1 יאהר.

8136. י. ב. פון אזאָרקאוו.
איהר קאנט זיך ווענדען אין אפעלאציע־געריכט מיט א בקשה, אז מען זאל אייך די אריינגעגעבענע קויציע צוריקגעבען אויף דעם סמך, וואס דער פראצעס איז צוליב דער אמנעסטיע בטל געוואָרען.

מחזורים 25 פראָצ. ביליגער
אין ווילנער סדרים־סקלאד
א. מ. גרובשטיין, ווסכאָדניא 54.
איז צוגעקומען א״ע ארט מחזורים, ווי אויך דו וועלט־בערוהמטע „רב פנינים" מחזורים אין מחזורים מיט אריגינעלע פוילישע איבערזעצונג איז פראכט בענד אין לייוועגד אין לעדער. מ׳איז אויך צו בעקומען דו מאשען־מחזורים „עבודת הקודש" אין א לוקס סי־אומנאבע. ״ גרויסער אויסוואהל פון ש״ס, טורים, רמב״ם, חומשים, פסוקים, משניות, מדרשים אין סידורים; ספעצ. כלה־סידורים אין קנגסט־בענד; בלתים, גארטלען, קאפלען, ציצית, מזוזות, קוגדער גמרות. ספעציעלע מתנות פאר פייערגאנגען. פאר חדר־קונדער ספעציעלער ראבאט! געדענקט דעם אדרעס!
א. מ. גרובשטיין, ווסכאדניא 54.
(פראָנט 1-טער שטאָק)

LEKARZ DENTYSTA צאהן־ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 08=31.
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מונד־קראנקה. צאהן־ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן. געהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוועגד.

וואָרנונג!
אזוי ווי עס וואָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאָכטע פעלד־בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אז די עכט־פאַטענטירטע בעטעל פאַטענטירטע עכט־
זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ־מאַרקע
PALMA-PATENT
פאַר וועלכע מיר זענען פערגאַנטוואָרטלך ביז 3 יאָהר.
— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויך לאַגער אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל־בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך,
טיש־בעטען, קינדער־בענקעלעך
מעטער־מאַס, אויף רעדלעך.
געבעטע, שאַטקאַווע און קאַנאַדיסקע.
מאַטראַצען קאַזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.
בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברון 17 זל., פאַלאַווע־בעטלעך 14 זל.
רעיעלע בעהאַנדלונג. :: פאַבריקס־פרייזען. :: זעמטליכע רעפּעראַטורן.
הורט! לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל!

שלאפצימער
מעדכעז־צימער
קינדער־צימער
ווי אויך פערשיעדענע קלייינע סעבעל עסעפעהלס דו בעקאנטע
מענאנישע מעבעל־טישלעריי פון
שופמאן עט קאמפ.
ווסכאדניא 64 אין הויף.
בעמ. ספעצ. פון געסאָרטע עלעגאנטען־מעבעל מיט שניצערייען.

אויף ראטעס!!!
אויבער־העמדער
און נאכט־העמדער
פון פאפעלין, זעפיר און אנדערע שטאפען
צו בעקומען אין דער ערשטקלאסיגער פראצאווניע פון
J. WOROBIEJCZYK
41. KILIŃKSIEGO 41

KUNEROL

גאראנטירט דיינעם שפייזע-פעטס

די אויסארבעטונג געפינט זיך פון מאטענט אן, חען די רויה-שטאפען קומען ארין אין דער פאבריק, ביז זיי נעהמען ארויס אים פארטיגער פראדוקט פערפאקט, אונטער דער שטרענגער ריטו-עלער אויפזיכט פון קריין-ראבינער ס. עהרענפעלד, אין מאמענסבורג, וואס ווערט בעשטעטיגט דורך א צוגיוש פון הרב אברהם צבי פערלמוטער, וואר"א.

קונעראל כעז דעריבער בענוצט ווערען צו אלע שפייזען, אדער שום חשד. פון יעדעז שטרענג רעליגיעזען יוד.

א קוואליפיצירטע
ביוראליסטין
בעקאנט מיט דער בוכפיה-רונג, ווערט פון זאפא ט געזוכט אין א געזעלשאפט-ליכע אינסטיטוציע. אפער-טען אין אדמינ. אינטער „געזעלשאפטליכע". 1005

Dr. med.
BRAUN
וואוינט יעצט
6=טען שערפיען 1
(בענעדיקטא) טעל. 26-40
ספעציאל-ארצט פאר הויט-אין ווענערישע קראנקהיי-טען אין מענער - שוועכע נעמט אן פון 9—11 פריה אין פון 5 ביז 8 אוועגד.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט אין ווענערישע קרענקה. רענטגען אין ליכט-הייל אינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אוועגד
צוריקגערעהרט

די העכסטע אויסצייכנונגען האט דערגרייכט
Albonil
די פארנעהמסטע שמעקענדע זייף צו וועש און צו וואשען זיך.

א קוואליפיצירטער
ארבייטער
אויף גראבע שקארפעטען, 2 אמעריקאנער מאשינערס
צו טאן - ארבייט
קענען זיך מעלדען
שענקעוויטשא 30,
אין דער זאקען-פאבריק.

א קוואליפיצירטע
אבערלאק-
נייערי צו סוויטערס אין א קוואליפיצירטער שטרי-קער ווערט געזוכט
ביי מ. פרענקעל,
פאלנאצנא 27. 166

פערזירען געווארען 4 וועקסלען:
1) אויף 100 זל. אויסשטעלער ז. גראסמאן, צאהלבאר דעם 5/10 אין וואַרשאַ, די לעצטע זשיראַ סולקעס, צעגעלניאַנאַ 29;
2) אויף 100 זל. אויסשטעלער יאן זארושיצקי, צאהלבאר דעם 19/10 אין לאדז, אדרעס ש. כענטשינ-סקי, לעצטע זשיראַ סולקעס;
3) אויף 100 זל. אויסשטעלער י. ווינטער, אדרעס י. טראנאוויטש צאהלבאר דעם 5/2 1929 אין לאדז, זשיראַ ב. נארוב.
4) אויף 50 זל., אויסשטעלער ר. קאהאנע, אדרעס י. קאהאנע, צאהלבאר דעם 28/9 אין לאדז.
אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו כ. לענגא, זגערזשער 38. די וועקסלען ווערען דערמיט ער-קלערט פאר אונגילטיג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
אין ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טע., 16-33.

ד"ר רשקאווסקי נאז השלה, אויערן קר.	10—2 11—3 7—8
ד"ר רוזשאנסקי הויט און געשלעכט קר.	10—1 11—2
ד"ר נאלדשטיין- פאלאק אויגען-קראנקהייטען	1—3 7—8
ד"ר יאסמאן נערוען קראנקהייטען	12—2
ד"ר רעזעניצקיינ קינדער-קראנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורט-הילף	11½-1 5—6
ד"ר קשמאר כירורגישע-קראנקהייטן.	3-4 וגו. 1-2
ד"ר ווייגבערג מאג. תעדי, לונגען-קר.	1-11 7—8½
ד"ר מאזפעל רענטגען	12—10 4—6
א. גראדזענשטיק צעהן-ארצט	7—8
י. ראזעס צעהן-ארצט	9—2

צעהן-מונדהיילונג, פלאמבירונגען, קראנען, מאסטען א. מ. א. מיט דער לאמפעניצע אין נעעמענס געהערען

א רענטגען-אינסטיטוט
אפלאנג פון הויט קראנקהייטען פון קאז (פארך) מיט ראנטגענשטראהלען, פאר כירורגישע אנזאגונגען, קרעבס-לעמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, מעליצע מאשינען. 8 קורס פאר שטאמלער.
אויסלוגען נעגען שארלטן (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די רעפשניצע אין אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.

ערצטליך-קאמעטיש. גאבינעט
ארל. מ. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוועגד

אמאנד. אין הייל
יסנאסטיק-שילע און
קאבינעט
פון דר. מיזר.
ב. שמירגעלד
נעגעלניאנא 6 .מזר. 51-89.
וועגען הויט - פערזיטען, ווערזיטען, נערוען-שוועכע, פרעמדעזום, שווחל-ערשעינונג, מענסקאלנוש אשמאזשן, בעהאנדלונג פון ייזיש שוועכע קינדער (גרעסן) אך דאס ענדיקן די שלע. ווייס שריבענען 3—5 נאכמ

השבת אבדה.
נעכטען האב איך פערלוי אן אויף זגערזשער 11, אין דער צוקערניע פון י. בצרקאן. א פארטזעל מיט געלד און א לאטעריע-צעטעל ¼ פון דער 5-טע- קלאס פון דער פוילישער מלוכה-לאטעריע נומ' 146248. דער עהרל כער פינדער ווערט געבעטען אפזושיקען געגען בעלוינונג צו ר. זיידענקנאפ, זגערזשער 21. 1001

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אפ אויף מארגען
נאר, אז דו דארפסט ערלעדיגען כאנדאווע זאכען
זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראַ
פעטריקאווער 17 דורך גאנג זאבאדניא 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאו אלערליי ביטעס, קלאגזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויך אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילנע און מארנע אפא-זיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין שורזשאנד-ראזיעמטי, וועגען פעסער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעציר קען, אכטען אינטערציזיעס, אקטע דארא-וויזנעס, קארנע ספראווס, ווי אויך אי-בערזעצונגען אין אלע שפראכען. כפעציאליכט פון שוטפות-אקטען. מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

שפארט-געלד!
קויפט
שירמס, שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל פון
ס. פייגענבוים, נארוטאוויטשא 19
ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט
25% ביליגער ווי איבעראל.
אכטונג! עס ווערען אנגענומען אלערליי רעפעראטורען און דעקונג.

א קוואליפיצירטער
כאלעווקע=צושניידער
ווערט פון זאפארט געזוכט.
אפערטען אונטער "Krojczy" אין אדמיניסטראציע

ערשטקלאסיגע מענער - שניידער-
געזעלען
קאנען זיך זאפארט מעלדען אין שניידער אטעליער
פון ס. פאגעל, פיעטריקאווער 7. 996

א קוואליפיצירטער ארבייטער
אויף א .P. D מאשין
אויף דער פראוויזן שוין צו פאהרען אויף גומע בעדינגונ-גען שטענדיגע ארבייט ווערט געזוכט. צו ערפאה-רען ביי זאקס, פיעטריקאווער 6, פון 1 ביז 5 נאכמ, פאר פלייסיג. 999

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אפ אויף מארגען
נאר, אז דו דארפסט ערלעדיגען כאנדאווע זאכען
זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראַ
פעטריקאווער 17 דורך גאנג זאבאדניא 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאו אלערליי ביטעס, קלאגזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויך אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילנע און מארנע אפא-זיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין שורזשאנד-ראזיעמטי, וועגען פעסער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעציר קען, אכטען אינטערציזיעס, אקטע דארא-וויזנעס, קארנע ספראווס, ווי אויך אי-בערזעצונגען אין אלע שפראכען. כפעציאליכט פון שוטפות-אקטען. מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 18-go do poniedziałku, dnia 24-go września 1928 r. włącznie.
Pierwszy raz w Łodzi
Dla dorosłych i młodzieży!

Bohaterskie serce
Dramat w 10 aktach, odtwarzający dzieje młodocianych dusz, zmagających się w pokusach i przeciwnościach życia.
W roli głównej
JEAN FOREST
bohater głośnego filmu „DWAJ MALCY".
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz

אתרוגים מובחרים לולבים והדסים
במקח השוה, הורט און שנצעל פון טריעסט אויס
צו בעקומען — ביי — יעקב אהרן יאנאווסקי
וויסכאדניא 6, אין שיך-געוועלב.
פיליע 1: נאוואמיעסקא 6, ביי בראטשקאווסקי, אין געוועלב; פיליע 2: נאוואמיעסקא 8, ביי צווילינג, אין געוועלב; פיליע 3: נאוואמיעסקא 10, ביי ווינער, אין געוועלב.
בעמערקונג: זונטאג א נאנצען טאג אין אלע טאג נאך 7 א זייגער וויסכאדניא 6, אין שיך-געוועלב, ביי יאנאווסקי.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
אין דענטיסטישער קאבינעט.
בושעושינער 11, טעלעפאן 63=37
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוועגד.

ד"ר, וואלינסקי נאז, האלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר הערשנער קינדער קראנקהייטען	4½-3 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	1—11
ד"ר לובימשא הויט און געשלעכט-קר.	1½—12½
ד"ר שמירגעלד נערוען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גארדבלאט אויגען-קראנקהייטען	½—12½
ד"ר עריאסבערג כירורגישע קראנקה.	2—1
ד"ר בערגפאן פרויען און געבורט-הילף	4—3

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאטלען א. א. ווי אפקען-שטערען, קינסטליכע בטרג-זון-בעשטראהלונג איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס, אויף פערלאנג—ריזולטען אין שטאט.—אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ד"ר לאזשינסקי סמאר אפאלסקא
צעהן-ארצט 10—1 3 6
קינסטליכע צעהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.
לעטשניצע אין אויך טעטיג זונטאג.

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אפ אויף מארגען
נאר, אז דו דארפסט ערלעדיגען כאנדאווע זאכען
זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראַ
פעטריקאווער 17 דורך גאנג זאבאדניא 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאו אלערליי ביטעס, קלאגזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויך אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילנע און מארנע אפא-זיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין שורזשאנד-ראזיעמטי, וועגען פעסער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעציר קען, אכטען אינטערציזיעס, אקטע דארא-וויזנעס, קארנע ספראווס, ווי אויך אי-בערזעצונגען אין אלע שפראכען. כפעציאליכט פון שוטפות-אקטען. מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

קאליגראף
ל. בערמאן
(דער יונגער) וואוינט אויף
זאוואדזקא 19, 1-טער
שטאק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען און אויך גוט א יודישען בריף אין 15 לעקציעס
געדענקט: זאוואדזקא 19

אבאנאמענטס-פריין: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אסטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל א חודש; אין אויסלאנד מיט 30 פראצ. מייערער.
מאן'ן אינהאלט אך מערשיקען די אבאנאמענטן אין דער מערלאג נישט מערגנטוואלען די אדמיניסטראציע אין אזען עייטאג און ביינאכט.

אנזאגען-פריין: פאר'ן מעקסט—15 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער ווייטער 7 שטאט
אין מעקסט—40 " " " " " 60— " " " " " 4
" " נאכ'ן מעקסט— 1 " " " " " 15— " " " " " 7
מיינונגען פון מערשיקען דיר אנגענטען אין דער מערלאג נישט מערגנטוואלען
דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מלוכה-אנגעלעגענהייטען—10 מ. א ווערט

La Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustkrohl i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. J. Brustkrohl
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.